

II SALO MIRADOR

Pintura gòtica catalana

OBERT FINS AL 31 DE MAIG. SALA PARÉS

El Primer Congrés Jurídic Català

Aquest Congrés, que inicià les seves tasques diumenge, és fruit de deu mesos d'intensa tasca preparatòria. La Junta de Govern de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, a iniciativa del seu president senyor Amadeu Hurtado, va proposar-ne l'organització a mitjans de l'any passat. El Congrés, doncs, porta realitzada una tasca prèvia importantíssima, amb la col·laboració de les personalitats més eminents de la jurisprudència catalana.

Què es proposa el Congrés? Pot dir-se que

lés a les generacions més afortunades del demà el punt de sortida de la nova ruta d'una llibertat recobrada.

Tradició i progrés. El senyor Hurtado s'endinsa a continuació en aquelles visions panoràmiques, polítiques i socials, que li són tan cares. Veiem reflectir-se ací una de les idees fonamentals del seu pensament, el que podríem anomenar les paradoxes històriques. El ressorgiment de Catalunya fou obra de la tradició i de la llibertat. Les idees fonamentals del ressorgiment català les tro-

Els Dijous — Blancs

FIGUERES

Quan els fanals de l'andana de Flassà s'encenen a les envistes de l'express, us podeu adonar de la quantitat de pòls que heu arreplegat a la Bisbal, en ple dia de mercat, gràcies als camions golafres de carretera, curulls de peces de roba, calçats, plats i olles i guarniments, que s'ensenyoreixen dels carrers dins una perpètua nuvolada blanca. Tot just si a les gèrdes voreres del riu Daró i a redós dels platans gegantins us heu refet de la polseguera que ni sabé respectar-vos el refresc sota les voltes de l'Escut Emporità, però aviat us retorneu amb la serena que pervé a través del remoreig dels pollancs, camí de Sant Jordi a Figueres.

Tota la recança interpretada pels grills s'extingeix sobtadament en arribar a la capital de l'Alt Empordà: Figueres! Quin esclat de llum artificial! Després de la foscor terrible dels indrets que acabeu de deixar, us sembla assistir a un castell de focs i que cada viatger, en baixar, enlairi una bengala espurnejant. Les noies, a bandades, desfilen davant el comboi com si es proposessin exhibir el primer vestit fi, tot proclamant la gràcia empordanesa, però allà on aquesta gràcia pren un ritme i una plàstica de ballet és al parc de l'estació: a cada banc de llistons, una parella d'enamorats i només una i, a llur voltant, l'esclat més esplendí dels rosers. Difícilment es veuria reunit en altre lloc un concurs de roses com aquell. Per això trobareu natural i imprescindible que cada jardí figuerenc sigui un rosejar, i quan desembocareu cap a la Rambla presidida pel monument a Narcís Monturiol, les roses conjugaran tan bé amb el gust neoclàssic bon minyó de l'arquitectura, que tanta harmonia perdrà el sentit de meravella per a fer-vos exclamar, simplement: ciutat!

No li ha calgut a Figueres copiar la Rambla barcelonina i si ho hagués fet d'intenció, podria dir-se-li que li ha sortit una Rambla avalorada exquisidament amb el sobrepuig de ribera, de Ribera de Sitges, perquè hi ha la unió i el dinamisme de la Rambla, però també el balanceig de la Ribera; aneu a saber si per la presència dels fenixs.

Els marbres brunyits i els cristalls dels establiments bancaris, dels hotels i dels cafès fan quedar extraordinàriament bé l'enllumenat municipal, perquè a la Rambla tot brilla, allueix les plaques de fosa de segon que, des d'aquell centre florid, indiquen les carreteres que van a França, als pobles del litoral, a Girona, a Olot, a Albanyà i a Terres. El gran nucli urbà de la vall del torrent de Galligants ha sabut bandejar la polseguera amb gest elegant, a força de llambordes i asfals diàriament regats. Això no vol dir que al carrer Ignasi Iglésies, vers mitja nit, no faci bo d'aspirar les olors del blat, del sègol, de l'ordi i el blat de moro emmagatzemats, ni que no us desvetllin, a les vuit del matí, els martelleigs dels tallers mecànics.

Com era de suposar, a la taula on s'open també hi ha una representació acreditada de les roses figuerenques, que hi fan tan bonic com a les terrasses dels bars sentir parlar francès. Observant la cordialitat de la gent francesa, produïda, en part, pel març: canviari, compreneu la influència persistent de la nació veïna en la ideologia empordanesa i la dita que la puixança del nostre republicanisme ens ve de l'Empordà.

El que ja no es comprèn tant, és que a dues passes del rovell de l'ou de Figueres es pugui llegir: «On serà a toutes heures repas», com tampoc l'aspecte desmarxat de l'edifici de l'Ajuntament, però, fet i fet, enmig de tantes coses bones com les descrites i l'Escola d'Arts i Oficis, la Biblioteca Popular i la Cambra Agrícola, aquelles són coses sense importància.

F. V.

MIRADOR INDISCRET

Calia una repetició del miracle de Sant Isidre

L'entrada dels catalans als ministeris s'inicià amb una com a cove: suspendre la corrida del dia de Sant Isidre i ficar els toreros a la presó!

El madrileny pot estar alçant el puny enlairar d'un cap de dia a l'altre, però Sant Isidre és Sant Isidre i els toros un complement indispensable de la diada.

—Valientes tios esos catalanes! —deia un madrileny que semblava tret d'una comèdia de Carlos Arniches—. Yo, del Santo, mandaba a los ángeles que soltaran el arado y empuñaran los trastos de matar.

Lluhi, ministre

El nomenament de Lluhi, en representació de l'Esquerra, per a ministre de Treball, ha produït reaccions diverses.

A la pena dels «Difícils» del Catalunya, algú deia:

—Jo recordo aquell discurs d'En Lluhi al Bosc, en què acusava els governs de l'Esquerra i els seus delegats a Madrid de lentitud en el traspàs de serveis. Ja veurem què farà i, segons com, serà qüestió de dedicar-li un míting, també.

Pi i Sunyer, alcalde

Pi i Sunyer no va voler acceptar el càrrec de ministre que li oferia Casares Quiroga i així ho comunicà al Directori del seu Partit:

—No, no; jo, a l'alcaldia, perquè puc dir com Maragall: «Tinc una oda començada...»

Un establiment que no ha fet vaga

La vaga de la indústria gastronòmica fou total, implacable. Ni els petits bars en què el patró i la seva família podien atendre la clientela, pogueren eximir-se de plegar. Adhuc els cafès d'algunes entitats foren privats de funcionar, i això que llur activitat romanica inexistia per al transeünt que veia tancats tots els establiments del ram.

Un cafè, però, no tancà les seves portes. Es un cafè el nom del qual ha traspassat les fronteres gràcies a la ploma de molts enviats especials dedicats a descobrir Barcelona i espantar el lector estranger amb les anècdotes de l'anarquisme barceloní.

Els lectors ja hauran endevinat que es tracta de la cèlebre Tranquilidad.

Evidentment

«Com que nosaltres tenim la paella pel mànec...», va dir un camarada cuiner en el míting celebrat dimarts a l'Olympia.

Fer la pau

Els noctàmbuls estaven desesperats: com esperar la matinada, sense cap establiment acollidor obert?

Per fi, cap al tard de dimarts obrien alguns establiments, i a mitja nit uns quants més, dels que no tanquen mai.

Poca estona després de mitja nit, un company nostre sentia darrera seu una veu que li demanava un pitillo. Es tombà i es trobà amb un desconegut, correctament vestit i somrient.

—Usted perdona —li digué el pidolaire—. La borrachera tiene esas cosas. Hágase usted cargo que los bares han estado cerrados y uno lleva varias copas atrasadas...

Massa pintoresc

Algun diari del diumenge, en donar compte de la vaga, deia que molts establiments

que no tanquen mai tenien les portes rovellades i costà feina complir l'ordre de tancament.

Això va passar de debò al Lion d'Or, fa no sabem quants anys, potser quan la vaga de la Canadenca o alguna per l'estil. Va passar també al quiosc de l'Agustí quan s'implantà el descans dominical per a la premsa.

Però portes rovellades ara, quinze dies després del Primer de Maig?

Rabassaire

El I Congrés de la Unió de Rabassaires ha estat ple de sorpreses per als no iniciats i fins i tot per un ateneïsta tan destacat com el diputat Riera.

A la sessió de divendres al matí, en constituir-se la mesa, el grup Aragay-Riera-Sellés va veure com la seva candidatura era derrotada per uns 467 contra 16.

Riera, en saber-ho, tot era plànyer-se:

—Ja em sembla sentir En Castellort a l'Ateneu! Ai, la mare!

El tomballó

L'Aragay va anar-se a seure a la presidència del Congrés. Tots els que presidien van fer com si no se n'adonessin. Un congressista va tocar un tema que l'Aragay va creure's indicat per contestar, i així que comença, el president li diu:

—Per contestar, hi som nosaltres; vos no hi teniu res a fer...

Protestes, amenaces i, per fi, l'Aragay es retira de l'escenari. Un pagès ho comenta:

—Guaita'l: acaba de fer el tomballó!

Jerarquies

A la sessió de la tarda, l'inclit Aragay va aparèixer al pati de butaques, al costat d'uns quants delegats sequaços. Demana per parlar.

—Qui sou-vós? —li pregunta el president de mesa.

—El secretari general de la Unió —féu, enèrgic, l'Amadeu.

—La Unió no té ni tinent ni generals, ni capítans generals, ni p... D'on sou delegat? (Mutisme.) Així, doncs, parlareu diumenge, quan es tracti del vostre cas.

Tot el Congrés va cridar:

—Fora! Fora!

A la nit, l'Aragay, ja no fou vist.

Tabú

El diputat Riera, quan li anaren a portar la nova, renegava com un oriol, sense poder-se avenir del que passava.

En Sellés li deia:

—Com ens ho farem si, a més, dissolen el Parlament català?

—Ep, noi: d'això ni parlar-ne! No fem p...

Exclusives

El diputat de la Lliga al Parlament de Catalunya, senyor Carreras Artau, preparà les seves intervencions parlamentàries al Departament de Premsa. L'home es tanca en aquesta dependència i omple de retalls de diari i apunts la taula dels periodistes.

L'altra tarda, un periodista que tenia necessitat de telefonar, entrà a fer-ho des del dit departament. El senyor Carreras Artau, li interromp en la seva tasca, li digué severament:

—Jove, aquest departament és reservat sols per als periodistes!

—Ja ho veig, ja —respongué el periodista.

Nom que no fa la cosa

En la darrera emissió de cara al públic de Ràdio Associació, l'actor Jaume Borràs hi recità un fragment d'El ferrer de tall i En Japet i la Japeta. En Borràs, malgrat tractar-se de dues obres familiars adhuc en els medis teatrals amateurs, recità sempre amb el paper a les mans.

Això no és el tracte—deia un espectador de l'Olympia—. Una altra vegada hauran d'anunciar una emissió de cara al paper.

Sorpresa doble

Els locutors de Ràdio Associació durant l'emissió de cara al públic interpretaren un sketch de caire publicitari exaltant els avantatges d'una determinada marca de neveres. Es tracta d'un marit que, després de fer gruar degudament a la seva muller, acaba descobrint-li la gran sorpresa que li tenia reservada darrera una cortina, la qual consistia, naturalment, en l'aparició espectacular de la susdita nevera.

Però heus ací que en el precís moment d'ésser proferit pel locutor el mot d'ordre «Heus ací la sorpresa que et reservava!» i enretirar-se la cortina, va quedar al descobert un pobre espectador que, a manca de localitat millor, gaudia de l'espectacle aprofitant una escaleta generosa.

L'èxit de rialles fou formidable i el sketch, gràcies a la intervenció de l'anònim espectador, obtingué una acollida altrament ben inesperada.

El perill roig

A fi que la nevera que fou presentada al públic de l'Olympia constituís, en ésser descoberta, tot un esdeveniment publicitari, hom l'engalanà amb una immensa llaçada d' cinta vermella de les que solen decorar les bomboneres i els presents de bateig.

Un senyor comentà malhumorat:

—Vaja, fins a l'esquena de les neveres han de fer demagògia comunista?...

La inauguració del I Congrés Jurídic Català

el Congrés té una finalitat ambiciosa. Es tracta de posar up to date la legislació tota de Catalunya. El Congrés desenvoluparà les seves activitats mantenint-se a igual distància de la tradició i de la modernitat. No és cap secret per a ningú que l'ànima d'aquest Congrés ha estat l'eminent jurisconsult senyor Hurtado. Sortosament per a ell, a Catalunya ha trobat excel·lents col·laboradors, experts documentadíssims en tots els rams de la jurisprudència. Però l'impetuositat inicial del Congrés i la finalitat global del Congrés la trobem en les dues conferències que, sobre temes de filosofia del dret, va pronunciar en un breu període de temps el president de l'Acadèmia de Jurisprudència.

En l'última d'aquestes conferències, que pronuncià al saló del Col·legi de Notaris, el senyor Hurtado abordà, amb gran claredat i audàcia, el tema total del nostre Dret. Podríem dir que en aquelles seves paraules, de reconeixement alhora de la virtualitat del nostre Dret i de la necessitat de la seva renovació, hi ha tota la idea ambiciosa d'aquest Congrés que s'iniciava diumenge.

El secretari del Congrés, senyor Emili Colom, llegí en la sessió d'obertura els cinc temes sobre els quals han de pronunciar-se els congressistes, i que són:

1.ª Fixar l'abast de l'autonomia legislativa de Catalunya.

2.ª Orientació general sobre la reforma del Dret Civil Català i conveniència o no d'una codificació immediata.

3.ª Proposar les bases d'unificació en matèria d'obligacions.

4.ª Fixar el criteri jurídic de Catalunya sobre l'orientació de la legislació obrera, principalment en relació amb la intervenció de l'Estat.

5.ª Creació del Consolat de Mar i de la Llotja i funcions que hauria de tenir.

Aquest índex pot donar idea de l'amplitud dels temes que s'han de debatre i de l'ambició totalitària del Congrés.

En la sessió d'obertura pronuncià un discurs el president de l'Acadèmia de Jurisprudència, senyor Amadeu Hurtado. Tots els que coneixen la rica personalitat intel·lectual de l'illustre jurista podien esperar que la seva allocució tindria aquella profunditat, aquella visió panoràmica, àmplia i matisada, que són les grans qualitats que l'adornen. És impossible negligir cap tros de la seva allocució. És una peça equilibradíssima, ajustada en els seus menors detalls; és un esquema complet de tots els problemes que haurà d'abordar el Congrés, des d'un punt de vista tècnic, amb un pendent històric i polític.

El senyor Hurtado començà la seva dissertació referint-se a la Renaixença catalana. Per l'esforç dels escriptors i dels juristes s'havien mantingut en peu dues realitats, que eren els amors perdurables de Catalunya, l'idioma i el Dret. Però aquestes dues manifestacions de l'esperit català seguien una evolució diferent. Els homes eminents que iniciaren el ressorgiment jurídic català no pogueren fer altra cosa que «voler i esperar que aquella pedra funerària clavada a terra, en començar el segle XVIII, per a marcar la mort de les llibertats del nostre poble, es mantingués visible, encara que fos feta a trossos, com la fita que assenya-

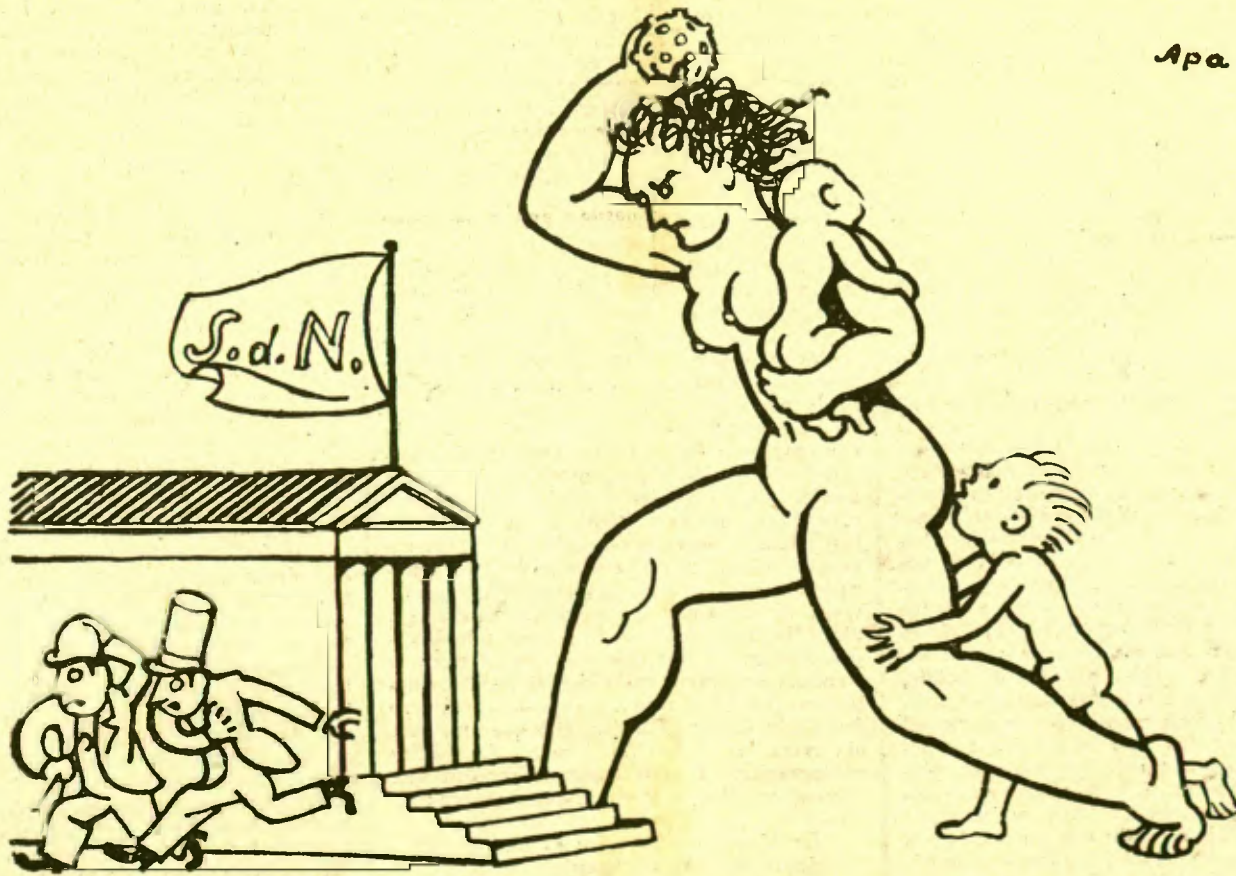
A la pàg. 3:

El fet consumat. UN PRECEDENT INCONFORTABLE, per C.

Imperi Portuguès. LA QÜESTIÓ DE LES COLÒNIES, per W. M. Ullmann.

A la pàg. 4:

Correspondència de Hollywood. EL PRÒXIM PAPER DE CHAPLIN, per A. Fromentin.

—Qui és aquesta dona?

—Creac que es tracta de la Fatalitat.

FOLKLORE DEL PARAL·LEL

El rondí, el període i la tolerància

(Acabament)

LA GUERRA DE LA TOLERÀNCIA

Guerra? Perfectament, guerra. Al Paral·lel hi ha hagut la guerra de la tolerància que ha durat molt temps. Com a Chicago hi ha hagut la guerra de la cervesa i al carrer de Pelai la dels articles alemanys i dels preus únics. És clar que aquí no s'arribà a emprar l'artilleria lleugera com al barri de Cícero de la capital ianqui perquè en aquest recó de món els negocis bruts no donen per a tant, però hi ha hagut també algun que altre petard, tan sols sigui per quedar bé amb la pirotècnia anarco-dinamitaira, indústria sempre florida al país, i la trencadissa de llunes, vaixells i finestrals, acció coercitiva que de molts anys ençà dona tan apreciables resultats en aquesta terra.

Però, per altra banda, aquí, com a Amèrica amb la cervesa, la tolerància ha donat molt joc i s'hi han constatat conomicitats, complicitats, ajuts, consells i fins encoratjaments actius i passius de ministres, diputats, policies, juristes, elements de la magistratura i del cos de llevadores, sabotjadors i la resta de forces vives del país.

Els alts i baixos, cops de timó a la dreta i a l'esquerra de la política local, i nacional, han influït d'una manera indirecta en les inquietuds exhibicionistes de les hosts dels empresaris del Paral·lel. El senyor S., militant radical en el tresillo d'un casino lerrouxista del Poble Sec, empresari conegut en un dels més antics i concorreguts cafès cantants de l'ara Avinguda Layret, cregué arribada la seva hora quan el caudillo pujà al poder i formà un dels seus primers gabinets. El senyor S. es disposà a posar a la pràctica en altres esferes i terrenys allò tan celebrat de l'examplament de bases. En aquest cas concret es tractava d'exemplar la base de la tolerància fins on es pogués i de retruc pacificar uns quants esperits massa frívolos dels seients baixos del seu local. Tal altre empresari, militant d'esquerra, veié passar les vaques grasses en els primers temps de la República. En l'anomenat bienni negre l'home quedà tan mal apuntat que hagué de traspassar el local a un company més optimista.

Lerrouxistes, esquerrans i independents

les reincidències, les multes ja conegudes, els tancaments ja soferts i una cosa nova: l'empresament dels empresaris i de les artistes massa atrevides. Els picaplets se les prometien grasses. Allò donava molt joc. La Conselleria de Governació, que en aquella època encara era Govern civil, veié arribar més d'un cop nombroses comissions de gent dels escenaris, cafès-concerts i annexos clausurats, acompanyada d'una altra represen-

Les nits del Conde Hugo

tació dels cambres, porters i enllustrabotes dels mateixos llocs, conduïts per un llettrat del districte cinquè, els quals lliuraven uns documents al governador que acabaven invariablement així: «Los abajo firmantes, obreros de las variedades, en nombre y representación de más de ochenta familias que se ven privadas de su cotidiano sustento», etc., etc. El governador feia com si s'entendís i possiblement considerant que la facècia podria servir d'escarment, al cap d'uns dies els obría el local i posava en llibertat els detinguts.

La guerra havia d'acabar. Entre tomb i tomb de la política, un bon dia es presentà el rondí amb ordres menys severes. El nu integral, ben entès, continuava prohibit. Fix i bellugat. El nu fix o escultòric, però, seria tolerat amb aquell mínim de malla que és prudent. El seminú, tal com l'entenien les noies del Paral·lel, seria permès fins bellugat i tot. No cal dir que en els concerts hi hagué una espurna d'esperança. Això ja era més enraonat. Entre el fix i el bellugat es trobà una mena de fórmula jurídica, afirmà un picaplets. Renasqué l'optimisme.

A la recerca, doncs, de la fórmula i per tal d'aprofitar les possibilitats del nu fix tolerat, els directors artístics organitzaren com fins de festa uns solemnes quadros plàstics ornamentals amb les belleses més acreditades dels locals, que no aconseguiren despertar la curiositat dels concurrents. Per altra banda, els paladars estaven desgastats i el seminú tampoc interessava. El públic desertava...

Acabada la guerra, els seients buits i els quadros plàstics fracassats, s'imposava una abraçada entre els empresaris supervivents en forma d'entesa general en defensa de llurs interessos. En endavant, en lloc de denunciar-se mútuament s'ajudarien. La creació d'un personal expert i dedicat a localitzar el rondí permetria de passar un bon tros els límits imposats. La cosa era clara. El rondí no podia ésser a tot arreu. Mentre a un local li tocava la plaga, en els restants es complauria el públic.

Ara, això de la tolerància de l'exhibicionisme ha agafat tenebrors de conxorxa entre artistes, públic i empreses. Un dia que el públic no es divertia i les protestes no amainaven, sortí a l'escenari el régisseur, el qual, tot cohibit, agafà un to planyivol i digué: —Respetable público: dice la empresa que no es este el camino de llegar a Roma...

Això del camí de Roma no ha d'estranyar ningú. L'empresari pertanyia al partit radical i tenia un empatx de Jordans purificadors, de Gólgotes i de silencis patriòtics. I, naturalment, tenia molta afició als simbolismes.

El públic comprengué el consell, reflexionà i parà en sec la protesta.

UN EMPRESARI GENIAL

En el moment més encès de la guerra de la tolerància, quan les exhibicions no podien tenir lloc impunement, s'ideà realitzar-les entre bastidors, de forma que els espectadors que ocupaven seients davanters atalaïaven a un costat i a l'altre d'escenari unes constants aparicions entre fustes i cortines, les quals venien a compensar amb escreix les de primer pla i a plena llum. Arribà, però, un moment que ni això fou ja possible. Fou aleshores que un empresari genial trobà la fórmula exacta.

Aquest empresari era el senyor Pepet de l'ex-Royal Concert. Aquest home precliar del Paral·lel establí un sistema de forats curiosament dissimulats en les parets de fusta dels costats de l'escenari, de forma que la multitud que s'aplegava en aquells recons pogués gaudir — amb un xic d'ordre i disciplina per tal de no alterar el torn — d'allò que ja no apareixia a l'escenari ni entre cortines.

El truc fou un èxit. Una munió de ciutadans fregaren les galtes per aquells fustams amb manifesta joia. A l'altra banda de la fusta hi havia els camerinos de les noies, les quals, en coneixement de la cosa, procuraven allargar el temps de toaleta i desabillament, amanit de totes aquelles poses de postal clandestina de les col·leccions secretes.

Aquest senyor Pepet era altrament tot un senyor empresari. Rodó tot ell, ben alimentat i traspuant satisfacció, portava una clenxa al pentinat iniciada per una onda de barberia vuitcentista.

De descobridors d'estrelles en el món de la nostra època n'hi ha hagut solament tres: Ziegfeld a Nova York, Léon Volterra a París i el senyor Pepet al Paral·lel de Barcelona. És clar que aquest darrer descobria estrelles d'una certa classe i a la seva manera.

Les dones del seu concert semblaven ésser totes de la seva família més íntima. Assegudes en les llotges, feien ganxet mentre esperaven els clients. Les que no eren de la primera volada, de tant en tant hi portaven els fills naturals a aplaudir llur mares, des de la més curta edat fins vestits de recluta. La florista es dedicava a la cartomància i a les ciències ocultes. Era una gran família ben avinguda. Totes en arribar feien aquelles quatre festes a les galletes de moltó del senyor Pepet amb aquelles dolçors que cal emprar quan s'arriba tard i gairebé a misses dites. Si preguntàveu a una noia quant temps feia que actuava allà, us responia sempre anomenant un nombre d'anys que abastava entre dos i tres quinquennis.

Com tot gran promotor, el senyor Pepet tingué les seves ensopegades, de les quals una li fou fatal. En el temps que ens situem havia debutat a Barcelona la Chelito en el desaparegut Edén Concert. La Chelito havia assolit la perfecció d'enllaminar les vetl·lades esgarriades de tres generacions, comptant les endarrerides dels nostres avis, les de la plena joventut dels nostres pares i les de la nostra adolescència. Nosaltres ens la contemplàvem amb aquell respecte i admiració retrospectiva que atorguem als vells vestigis de les glòries passades, tot considerant l'atractiu ben latent d'una maduresa ben portada. Aquella reaparició a l'Edén remogué, doncs, els estaments de les tres generacions. Les barbes blanques dels supervivents de la primera, els homes assenyats i plens de compromís de la segona i la irresponsabilitat en flor dels que ara encetem la trentena omplírem cada dia el local i celebràrem per igual fins a corejar-lo el número fort de la senyora Chelito, allò que en diuen «la creació», el couplet frívol: La pluma estilografica, el qual encara recordem que començava d'aquesta enginyosa manera:

La pluma estilografica es un invento de un hombre de talento que el mundo admirará...

J. E. BARTRINA

(Segueix a la pàgina 8)

FIGURES DEL VALLÈS

L'Anticrist Barbarroja

El Vallès és el rovell de l'ou de la dolça Catalunya. Això ho he escrit tantes vegades com m'ha vingut a tomb, amb una gran satisfacció, i àdhuc a gratient de fer-me pesat.

Dit això, he d'afegir que el punt dolç, el més saborós, del rovell de l'ou de Catalunya que és el Vallès, és el poble de Granollers.

Heus-lo ací estès al mig de la catifa molsuda i ubèrrima, simfonia inacabable de

A la carretera, davant de la Plaça, hi ha l'hotel d'Europa. Al costat, l'antic hotel i avui café de can Manel. A primera hora del matí, tots els dijous, salta de l'autocar de Santa Eulàlia de Ronçana, un home de mitja mida, de barba i cabell vermell, pigallat de rostre; vestit amb una brusa i amb un gaïato a la mà, i fa cap al café. El coneix tothom. Ja fa molts anys que tots els dijous baixa al mercat.

Es En Pau Ginestà, fill de Moyà, de seixanta anys, pagès d'ofici, vidu, amb dos fills, un d'ells casat i l'altre capellà.

L'home havia viscut tranquil fins fa uns catorze anys, treballant la terra. Un dia va tenir una inspiració. S'adona que el món estava malgirbat i que, per tant, calia adreçar-lo. Immediatament posà fil a l'agulla. I aprofitant els lleures de l'ofici, va començar a anar a tots els mercats, a recórrer tots els pobles de la comarca, predicant els avantatges d'afiliar-se al seu partit.

Es l'Anticrist Barbarroja. Això no li ho diu la gent. No és pas un motiu que hom li hagi aplicat amb sornegueria. Ell és l'Anticrist.

Així ho va profetitzar Sant Vicenç Ferrer fa uns cinc-cents anys.

—Vindrà un dia — anuncia aquest sant — que un pagès del Vallès fundarà el partit reialista.

El pagès escollit fou ell. Té com a missió enderrocar la República, per a implantar altre cop la monarquia al país. Quan això succeeixi, cridarà Alfons XIII, el farà venir, i el farà rei altre cop. Serà, però, un rei que no manarà. Amb què es passegi d'una banda a l'altra del país i llueixi la seva figura, tot carregat de medalles, n'hi haurà ben bé prou. L'Anticrist farà de ministre únic i governarà ell tot sol el país. Per tal de fer anar endavant un poble, n'hi ha de sobres amb un sol ministre. Tots els altres només serveixen per a destorbar. Immediatament Ginestà s'adona de l'enlairada missió per a la realització de la qual va triar-lo Sant Vicenç Ferrer, va crear la cèdula o carnet dels bons. Consisteix en una cinta catalana de la qual penja una moneda foradada, amb el bust d'Alfons XIII.

—Es perquè no es pugui dir que sóc separatista, sabeu?

Aquell que no el tingui no serà bon espanyol ni podrà formar part del partit reialista.

L'Anticrist Barbarroja

verds tendres, tallada a trossos per la pinzellada roja, gairebé sanguinosa, dels marges que l'escalonen ací i allà, que és la comarca vallesana. Entorn, poblets roigs i masies blanques, que li somriuen i, ahora, li reten vassallatge.

El Vallès és de tarannà asosegat i el seu ritme de vida és calmos. Els dies s'hi escolen suaus, amb un ritme lentíssim, sota del cel blau, sense teranyines. El carro ple de fenc, de rodes grinyoladores, que travessa, sotraguejant, un camí de vinya, verda,

verds tendres, tallada a trossos per la pinzellada roja, gairebé sanguinosa, dels marges que l'escalonen ací i allà, que és la comarca vallesana. Entorn, poblets roigs i masies blanques, que li somriuen i, ahora, li reten vassallatge.

Enmig del tràit dels autos, l'Anticrist passeja les seves barbes roges

d'un verd de seda, per anar a sortir a la carretera propera, vorejada de pins i amarrada d'ombra; el resso somort de l'esqueüll que porta el cavall, donen la impressió que, de vegades, en certs indrets del Vallès, el temps atura la seva marxa apressada i febrils.

Arriba, però, el dijous, i aquest ritme lent, aquesta mena d'encantament contemplatiu, es transforma de sobte en una riuada d'activitat. Arreu, a tots els pobles, poblets i masies de la rodalia, regna la febre més inoïda. Els pagesos, el dia abans, ja han apariat l'aviram i l'han entafurada a les gàbies o als cistells; han collit la verdura esponjosa i humida i l'han carregada al carro; han triat els garrins mamellons que l'endemà portaran a vendre al mercat; han ensacat les avellanes, o han encaixonat les cireres. Abans d'anar-se'n al llit, entre dos llustres, han entrat a donar una ullada a l'estable, han posat empallada a la menjadora, i en sortir-ne, de passada, han tustat amicalment l'anca llustrosa de l'animal. Abans de tancar la porta, per anar-se'n a dormir, car l'endemà serà dia de matinejar, han donat un cop d'ull al cel, amb un cert neguit. I en donar la volta a la clau, han remugat:

—Si Déu vol, demà farà bon dia.

Es que demà hi ha mercat a Granollers.

En efecte, l'endemà, el pagès matineja i el primer que fa, de llevada, és sortir a l'era per a tornar a mirar el cel. Encara no ha sortit el sol. Darrera, però, de la cortina moradencada d'uns núvols destriats, que es passen amb mandra per damunt dels turons, a la banda de marina, hi apareix la lluisor rogenca, irritada, que sol caminar davant del Sol. La broma de les valls es fon. D'aquí un hora el Sol riurà, amb fort esclat, sobre els turons, i caldrà empendre la ruta del mercat. Cuita, doncs, a acabar d'endegar el carro; treu el cavall de l'estable i li enganxa. Ja està a punt.

I de bona hora, per tots els camins, caminets, dreceres i carreteres que conduïxen a Granollers circulen processons interminables de gent, de carros i d'autocars, que es dirigeixen al famós mercat.

lista. Pel sol fet de posseir aquest carnet l'home esdevé bo.

Ginestà explica que quan s'implantà la dictadura de Primo de Rivera, no havia de governar aquest general, sinó ell. Li oferiren 6.000 duros si de cas es venia. Ell no acceptà. Per aquest motiu va pujar al poder aquell general. Els autors de la maniobra foren els capellans.

—Jo no vaig voler que em succeís el mateix que a Napoleó, que el van portar a Santa Elena.

D'aleshores ençà, els mossos de l'Esquadra i la guàrdia civil el persegueixen. Diu que allà on el troben l'apallissen.

A Terrassa, fa anys, on ell havia anat a predicar a favor del seu partit, la guàrdia civil l'agafà, l'apallissà i li va pendre la bandera, una bandera blanca i vermella, amb un Sant Crist de llautó, una Mare de Déu i un rosari.

Això l'home ho explica tot gratant-se el cap, entafurant els dits nusos dintre la fossa espessa de la veridissa dels seus cabells vermells. I somriu, fent l'ullet:

—No em vull vendre. Ja vindrà la meua.

Per tal d'implantar el seu règim, només calen 6.000 duros. Cada un dels afiliats — no han d'ésser pas gaires —, ha de contribuir a l'obra amb els diners que pugui. Nosaltres, quan tornem a veure'l, li hem de portar 500 duros. Amb el ben entès, però, que si no els tenim, també hi podem ésser comptats. Cal, en aquest cas, que li adquirim el carnet. I el que no tingui diners, si és bo, també pot entrar-hi.

Aleshores serà qüestió, únicament, de fer tres o quatre mitings, pocs. Aquests mitings tenen l'objecte de fer afiliats. El darrer tindrà lloc a Madrid i serà un miting universal. Consistirà en un ball, en el qual pendran part capellans, joves i noies. Després del ball, l'Anticrist assumirà el poder i establirà el seu règim de govern.

Ell manarà a tothom. Hi haurà pobres i rics. Això tant li fa. La qüestió essencial és que tothom anirà bé.

JAUME PASSARELL

(Segueix a la pàgina 5)

«Un empresari cregué arribada la seva oportunitat quan el caudillo» pujà al poder»

menaren una guerra acarnissada els uns contra els altres. El negoci i la política anaven de tronc en aquesta guerra de la tolerància.

Les denúncies ploïen sobre els locals dels concurrents. Primer foren multes. Com que la tolerància donava per a tot, es pagaven, i en paus. Després vingué, a part de les multes, el tancament de locals. La guerra de la tolerància prengué llavors ribets insospitats d'una violència ferotge. Mentre en uns locals les artistes podien sortir nuetes del tot, en altres la més tènue transparència de les malles provocava la clausura del local.

El Paral·lel s'omplí d'efervescència. Les noies en arribar a trobar el local tancat s'amoïnaven. En manifestació es dirigien als altres concerts per fer plegar les companyes, i com que l'esperit de solidaritat sindical encara no està ben endinsat en aquestes capes, no les volien seguir i ja teníem armada l'acció directa. Entre les que anaven a fer plegar i les altres lliuraven serioses batalles en les quals intervingien els cambres a cops de tovalló en defensa de les coaccionades. Les artistes revoltades llavors es dedicaven a l'única que podien aconseguir: la trencadissa. La vaixella, els vidres i les fotos dels concerts considerats sospitosos pagaren per tot. Hi hagué local que en una setmana li calgué restaurar la fatxada tres vegades.

La guerra de tolerància no tardà a interessar un parell de picaplets que hi veïeren camp adobat per a collir-hi honoraris, i llavors la cosa, amb la judicació pel mig, canvià de fesomia. Els picaplets assoliren obtenir la reobertura dels locals. Però vingueren

En aquesta època, torn per torn i d'acord amb les fluctuacions de la política i canvis de govern, les rumistes, empresaris i locals tots anaren sofrint, qui més qui menys, les detencions, les penyores importants i els tancaments. Les denúncies ploïen d'una banda i de l'altra. Començaren els sabotatges contra tal o tal altre empresari sospitós. Les estrelles anaven i sortien de la presó amb la mateixa esfereïdora constància que les anades al perquer o a la modista. Una vedette frívola molt celebrada arribà a lluitar amb un agent del rondí en ple escenari. El públic habitual anava engrescat. Allò esdevnia apassionant. Els picaplets no deixaven: passar una setmana que no organitzessin una visita al governador, adés amb un grup d'artistes, adés amb un de cambres, a demanar benevolència per tal o tal altre local ja tanmateix massa perjudicat. S'ompre invocant aquelles dotzenes de famílies amb la manutenció primparada i la corresponent anèmia.

Mentre tot això succeïa, s'havia format una mena de front antixibicionista constituït per uns quants empresaris amb pretensions de arte, lujo y belleza i variedades para familias. Aquest front fou el veritable creador d'un anatema que temps després un polític blufista i cridaner havia d'imitar tot aplicant-lo a un altre ordre de coses: contra l'exhibicionisme i els seus còmplices. Però vetaci que com que els còmplices eren els que omplien els locals, o sigui el públic, aquests senyors del trust es quedaren sols. Que és també precisament allò que en aquell altre ordre de coses ja li està passant a l'hora d'ara al polític tabolot ja esmentat, plagiador del sistema. Els del front antixibicionista observaren un buit creixent en llurs locals. Buit corrosiu que en poc temps produí el desenllaç final i ocasionà la mobilització de mant jutjat. Els embargaments foren el darrer número de les varietats per a famílies. Avui, els locals del trust ja s'han convertit en cinemes...

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA

JAUME I, 41
Telèfon 11655

EL FET CONSUMAT

Precedent inconfortable

Gràcies a la força, el Duce ha esborrat el nom d'Etiòpia de la llista de països lliures. Des de la proclamació de l'Imperi Romà, l'Imperi d'Etiòpia passa a allargar la llista de títols de Víctor Manuel III, a prop dels de doctor en Dret de les Universitats d'Oxford i Filadèlfia.

Realment, per dir-se Imperi Romà, el feixisme s'accontenta amb poca cosa. Qualsevol manual d'història ens diu que l'any

cedor, apressà les negociacions de pau, no escoltà els que li proposaven que demanés 25 milions pel rescat dels presoners i signà amb el plenipotenciari italià un tractat de pau perpètua.

Ara, però, d'aquesta guerra d'agressió, la publicació feixista que porta el simbòlic nom d'*Ottobre* en diu «ressuscitar positivament l'antiga grandesa del seu poble (el de Mussolini), basant-la en la possessió,

Mirant a fora

«Aquesta pobre Abissínia»

El baró Aloisi, amb una tècnica perfectament adquirida en precedents retirades «simbòliques», es retira de la sala del Consell. Tot seguit, un grup volta la delegació italiana. Tallant en sec les preguntes, Aloisi declara:

—Tot això és inadmissible! Donada la situació actual a Addis Abeba, les sancions no afecten sols Itàlia, sinó també aquesta pobre Abissínia. Això és inhumà!

Historietes italianes

Un enviat del Negus va secretament a Itàlia a discutir les condicions de pau, i és rebut en la sala on hi ha Víctor Manuel, Mussolini, el Gran Consell Feixista, els ministres, etc.

El Duce fa conèixer les seves condicions: el Negus seguirà essent Negus, Mussolini nomenarà els ministres, controlarà les finances, l'exèrcit, etc., tot sota la signatura del Negus, que rebrà una llista civil important.

L'enviat salta:

—Aquesta proposició és escandalosa! Quin home podria acceptar una situació semblant?

En aquest moment s'alça una veueta tímida:

—Jo!

Tothom es tomba. El qui ha parlat és el rei d'Itàlia.

—Qui és ministre de la Guerra?
—Mussolini.
—I de la Marina?
—Mussolini.
—I de l'Interior?
—Mussolini.
—I de l'Exterior?
—Mussolini.
—I d'Agricultura?
—Mussolini.
—I de Comerç?
—Mussolini.
—Així, aquest home ho té tot!
—No, li falten dues coses: les finances...
—I?
—...i l'educació.

Léon Blum

Els poetes s'ocupen de Léon Blum, designat per tothom com cap del pròxim govern francès, i li retreuen d'haver abandonat les lletres per la política.

Charles Derennes, mort massa aviat, li havia dedicat aquest epigrama:

Ex-poète, ex-critique, ex-latiniste hébreu issu dans un bon rang de l'Ecole Normale, Léon Blum, juste effet des colères de Dieu, traduirai désormais, jusqu'à son dernier râle, Vas Electionis par Urne Electorale.

I segurament d'unes quantes setmanes ençà, Léon Blum es deu estimar més l'urna electoral que el vas d'elecció.

En el seu Journal, Jules Renard conta que quan l'àvia de Léon Blum es tornà cega, el futur líder socialista la dugué a Itàlia i li féu ell mateix de guia per tota la península.

—Quines ganes de malgastar!—deia Tristan Bernard—. Tan fàcil com era passejar-la pel ferrocarril de circumvallació havent llogat algú per cridar les estacions de Florència, Venècia, etc.!

Entre les obres literàries de Blum hi ha les Noves converses de Goethe amb Eckermann, escrita en la seva joventut. Quan ensenyà el manuscrit a Marcel Sembat, li preguntà:

—He de signar aquest llibre, és a dir posar el meu nom al costat del de Goethe?
—Per què no?—féu Sembat—. L'audàcia no és signar el llibre, sinó haver tingut la pensada de fer-lo.

Léon Blum era el crític literari de L'Humanité que dirigia Jaurès. Era força assidu al saló de Mme. de Caillavet, l'egèria d'Anatole France, on es trobava amb personalitats mundanes, polítiques, literàries i artístiques. Un dia, Anna de Noailles li preguntà:

—Heu rebut el meu darrer volum de versos?

—Sí, senyora.
—Quan en parlareu en el vostre diari?
—Senyora, he rebut vint llibres de versos abans que el vostre. Ja us tocarà el torn.
—Mme. de Caillavet profetitzà:

—Aquest xicot és molt intel·ligent, però li falta ductilitat. No anirà gaire lluny.

Per fi!

Al Congrés dels socialistes francesos, el president d'una sessió, Bracke, la clogué amb aquesta frase:

—Comrades, heus act el moment que tant hem esperat: per fi, les dificultats comencen per a nosaltres!
Tingué un gran èxit.

Pels volts de 1930

Un amateur de pintura, en una galeria parisenca, examinava unes teles sense fer mar.

—Aquest pintor—deia—no trigarà gaire a fer parlar d'ell.

La directora de la galeria, somrient, li objectà:

—Ja ha fet parlar d'ell, però no com a pintor.

—Com es diu, doncs?

—Paul Vaillant-Couturier.

El visitant, aleshores, s'anomenà:

—Albert Sarraut.

IMPERI PORTUGUES

La qüestió de les colònies

La política colonial portuguesa té un desenrotllament gairebé corresponent a la política exterior. Es de notar que sovint els titulars dels dos ministeris es succeeixen l'un a l'altre. La política exterior republicana està lligada, molt més estretament encara del que ho estigué la monàrquica, a Anglaterra. L'ambaixador d'aquest país a Lisboa—que fa poc succeí a l'anterior ambaixador—es diu sovint que és el veritable

tres d'Afers estrangers. El doctor Monteiro assegura que, després d'això, pot garantir que les possessions portugueses d'Àfrica no seran tocades. La més important de les seves declaracions fou la referent als acords amb Anglaterra, i considerant la manera com s'expressà el ministre, pot afirmar-se que les declaracions tenien el caràcter d'un requeriment al partner perquè es recordi de les obligacions contretes. No s'ha de deduir-ne que Anglaterra—la qual, d'altra banda, anteposa sempre l'Imperi a tota consideració jurídica—volgués oblidar les obligacions, però l'accentuació enèrgica de Monteiro deixà entendre que es sentia un xic neguitós malgrat aquelles converses.

Les declaracions en qüestió no serien tan dignes d'esment si els membres del govern portuguès no tinguessin el costum—especialment en comparació dels altres països llatins—d'enraonar tan poc. Han après de llur cap, el taciturn Oliveira Salazar, l'art de callar. Salazar concedeix de tant en tant algun interview, sobretot a periodistes francesos; però aquests s'accontenten de veure'l i de sentir-lo parlar, i després no reproduir res més que llurs impressions personals sobre un personatge tan característic de la història del nostre temps. Cada interview, en els vuit anys que Salazar mana, és igual exactament a l'altre. L'única excepció és el volum de converses publicat pel periodista Antonio Ferro,

actualment director de l'Institut Portuguès de Propaganda. A part d'aquest llibre, res del que han publicat els visitants d'Oliveira Salazar no ha aconseguit esgotar i representar en la seva mesura aquesta personalitat.

Salazar ha dit poques paraules sobre la possibilitat d'una venda de colònies portugueses i no ha afegit res a les declaracions del seu ministre. Malgrat que s'ha preocupat principalment de la política interior de l'Estat i la seva reconstrucció econòmica, seria equivocat suposar que Salazar és insensible a les qüestions exteriors. Però seria possible que respecte al futur de les colònies portugueses tingués opinions molt diferents del que generalment es suposa, sense voler dir amb això que la seva reserva ens decanti a aquesta conclusió.

Portugal és una potència colonial—com s'autodenomina—abasta territoris que, projectats sobre el mapa d'Europa, en cobrien dues tercers parts. Portugal té sis milions d'habitants. Les colònies són poc poblades; les capitals tenen un fort desenrotllament, mentre que les regions interiors no són completament aprofitades. Les línies de navegació de Lisboa i Porto a les possessions d'ultramar sofrien la forta competència de les companyies estrangeres; de línies aèries gairebé no n'hi ha, i solament existeix el projecte d'un servei amb Guinea, que funcionaria amb ajuda francesa. En els darrers anys, Portugal ha aconseguit posar ordre als seus pressupostos imperials, desorganitzats des de desennís. I com que el balanç econòmic estatal també està equilibrat, Portugal no té—i així ho afirma—cap raó de vendre's territoris seus, encara que li serien útils majors ingressos, car els impostos són alts i els aranzels també, i les capes humils de la població viuen amb molta estretor.

Considerant, a més, que les colònies portugueses no han estat conquistades, com és sabut, sinó descobertes—i en temps en què, tret d'Espanya i de Portugal, cap país europeu no pensava a colonitzar terres d'ultramar—, s'ha d'admetre que, des d'un punt de vista moral, els drets de Portugal sobre les seves colònies no poden ésser compensats amb diners.

W. M. ULLMANN

Lisboa, maig.

CASA REÑE

COPIES a màquina

CIRCULARS

amb multicopista a preus reduïdíssims

MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

L'entrada de Badoglio a Dessie

395, l'Imperi Romà comprenia tota l'Europa tret de Rússia, Irlanda, nord d'Escòcia, Escandinàvia i part d'Alemanya; tota l'Àsia Menor; tot el nord d'Àfrica, de Marroc a Egipte...

Des de l'incident d'Ual-Ual, oasi en territori etíop, el 5 de desembre del 1934, seguit del refús per Itàlia de la conciliació prevista pel tractat italo-etíop de 1928 i la consegüent protesta d'Etiòpia a la S. de les N., han passat setze mesos. Setze mesos de dilacions, d'ajornaments. Mentrestant, Itàlia abocava a l'Àfrica homes i material bèl·lic en tal abundància que l'expedició colonial es convertia en una guerra de debò, menada per un nombrós exèrcit, proveït de tots els perfeccionaments moderns, contra un poble manifestament inferior. El resultat ja s'ha vist. Les forces feixistes han ocupat la capital, i el Negus ha abandonat el país, potser per a venir a Europa a defensar-ne la causa, tal com al més fort de la guerra dels boers el president Krüger empenygué el seu roïmatge per les capitals d'Europa. Tota la simpatia del món civilitzat acompanya aquest sobirà assenyat, desitjós de fer sortir el seu país de l'endarreriment en què vivia, i que, amb mitjans insuficients, ja havia començat a canviar un país del passat en un país de l'esdevenidor. La tasca meritòria i ben orientada del Negus és reconeguda per l'oficialíssima *Enciclopedia Italiana* i per això Itàlia, la mateixa Itàlia feixista, apadrina l'ingrés d'Etiòpia a la Societat de les Nacions.

Però després ha vingut el que ha vingut. El feixisme no s'ha recordat d'Adua sinó per a pendre'n una revenja que no calia. No s'ha recordat que, aleshores com ara, el provocat fou el Negus, i que aquest, ven-

Telèf. de MIRADOR: 24647

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYO, 19. pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

Es perillós equivocar-se

Hi ha llet fresca de 1.ª, de 2.ª i de 3.ª classe, com hi ha també diverses classes de llets condensades.

NO FACI FALSES ECONOMIES!
LA SEVA SALUT VAL MÉS!

Compri sempre llet condensada

LA LECHERA

la més rica en crema,
la més nutritiva, pura i sanita.

Prengui

Cafiaspirina

BAYER

Els seus dolors cessaran instantàniament i les seves forces esreactaran sense perjudici per al cor ni els ronyons

EL CINEMA

Importància del cinema americà PANORAMA

Es incontestable que entre Amèrica (l'leixi's els E. U. de l'Amèrica del Nord) i el cinema existeix una relació funcional. Seria absurd negar tot el que altres països, Alemanya i França, per exemple, han realitzat en els dominis del cinema, però ens sembla obvi que el cinema americà és de molt el més important de tots, i això no solament en consideració del volum de producció, sinó també en consideració a la serietat fonamental d'aquesta producció. En dir serietat volem suggerir que enlloc el cinema no significa un exponent més accentuat de la vida nacional com als Estats Units d'Amèrica.

«Romança a Manhattan»

En altres indrets, la relació funcional entre el país i la seva gent i el cinema revestirà un caràcter del tot epidèrmic i sense consistència. Examineu, si no, el cinema francès. El país de França té molt a veure amb Claudel, Valéry, Giraudoux, Gide, Proust, etcètera. A través dels seus grans escriptors, pintors i músics, el país dona testimoni del seu geni nacional. Però ben ridícula seria la imatge que ens fariem de la nostra nació veïna si en voler cercar la seva fessomia espiritual, consultéssim la seva producció nacional!

I el mateix, encara que de primer autèntic no ho sembli, podem dir-ho d'Alemanya. Tanmateix, films com *Liebelei* són una excepció enmig d'una producció de la qual es pot dir que és textualment una producció sense sang. I encara, per bé que volguéssiu defensar la producció alemanya, és incontestable que tota plegada representa ben poca riquesa espiritual si al costat d'ella poseu l'obra dels seus grans novel·listes. El cinema hi fa un paper subaltern.

En canvi, ben diferent és la situació del cinema americà. No es tracta de negar el valor d'una literatura que avui compta ja amb noms tan gloriosos com Gertrude Stein, Theodore Dreiser, Louis Bromfield, John Dos Passos, Sinclair Lewis, etc. Però es tracta de reconèixer que, àdhuc enfront d'aquest important panorama de lletres, el cinema americà significa quelcom de molt

essencial per a dibuixar la silueta exterior i interior del poble americà.

Es a través del cinema que hem pogut prendre contacte amb les realitats físiques i morals d'ultramar. I això no solament per la categoria i abundància de la producció cinematogràfica, sinó també —cosa molt digna de subratllar-se— perquè aquesta producció, precisament més que cap altra, ha

cultivat d'una manera especial la pintura de la vida nacional, en allò que ella pot tenir d'específic.

Es el que volíem dir en començar a parlar de relació funcional. Amèrica, poble jove, ha trobat en el cinema la seva tercera indústria, i també el mitjà d'expressió més adequat a la seva exaltació artística, feta, com a tot arreu, de desig d'evasió i de captació i embelliment moral de la realitat immediata. Dos moviments que semblen excloure's, però que precisament en llur dialèctica ondulant i pendular creen la ficció inestable i excitant de la imaginació cinematogràfica.

I reciprocament, com és de suposar ja a priori, els aspectes específics, és a dir més característics, de la vida americana es revelen fonamentalment fotogràfics, talment que si la nació ha engendrat el cinema, el cinema sembla haver preformat alguns aspectes formals de la vida material i social del país. Sembla, naturalment; ja ens fem càrrec que la primera relació és solament funcional. Hem apuntat la segona, perquè respon al desig de simetria que hom cerca sempre entre els dos elements d'una funció.

Preveiem que algun lector serà escèptic quant a donar tant de crèdit al cinema com a testimoni d'un poble. Es sentirà més aviat disposat a insistir sobre la manera escandalosa com ment tota aquesta producció que s'inspira tant i tant en elements d'un convencionalisme que no pot entabanar ningú.

Però nosaltres diríem: Primer, no tota la producció ment, puix que fàcilment poden assenyalar-se uns quants títols de films que són precisament model de documentals, i segon, àdhuc quan menten, com que ho fan d'una certa manera, traïxen sense voler, a la vista de tots els que saben llegir entre línies, els anhels secrets i allò que en podríem dir les normes mentals i morals de la gent que es troba tan satisfeta i confortada enmig de totes aqueles mentides.

No hi ha en els programes ni un sol film per poder amb honor citar-lo ara ací per il·lustrar tot el que hem vingut dient. Si ens hi obliguessin, citariem *Romança a Manhattan*. Com a títol no pot demanar-se'n un de més característic. Els amors d'un emigrant txec fascinat per la imatge alegre i trepidant que s'ha fet de la vida yanqui, i d'una noia de conjunt, una de les figures més corrents de la producció americana, que aquesta vegada va a càrrec de Ginger Rogers.

Ens convé veure un film amb cara i ulls. Fa dies que no n'hem vist cap i, la veritat, no volem tan aviat les vacances!

A veure si aquesta setmana el panorama s'anima.

JOSEP PALAU

TOT PROGRESSA

El modern encantador de serps.

(Lustige Blätter)

Un plagi

Diu Marianne: «Veient desenrotllar-se les peripècies de *Desig*, el nou film de Marlene Dietrich i de Gary Cooper, hi ha persones que s'han dit «Ens sembla que això ja ho hem vist...» Efectivament, les analogies són inquietants entre l'obra «supervisada» per Ernst Lubitsch i una comèdia interpretada per Brigitte Helm i Jean Gabin, que fou presentada a França, fa tres anys, sota el títol: *Adieu les beaux jours*.

«En *Adieu les beaux jours*, una aventura estafava un collar de manera rigorosament idèntica a la de Marlene Dietrich en *Desig*.

«Les semblances apareixen massa nombroses entre les dues obres perquè es pugui admetre un simple concurs de coincidències. Ens sembla útil de protestar contra uns procediments dels quals, a fi de comptes, l'única víctima és el públic.»

I Marianne reproduïx dues escenes corresponents dels films en qüestió: Marlene en *Desig* i Brigitte Helm en *Adieu les beaux jours*, cada una d'elles davant el respectiu joier, al qual es disposen a robar el collar.

No hem vist la pel·lícula de Brigitte Helm que esmenta el setmanari francès, però no ens costa gens de creure que hagi estat plagiada. El que no creiem pas és que el públic en sigui gens víctima. Si el film de Marlene, sobre plagiats, hagués estat dolent, el públic en seria en efecte víctima. Però tractant-se d'un bon film i força divertit, el públic no pot estar sinó content que li hagin millorat un assumpte (perquè creiem que el film de Marlene és superior al de Brigitte Helm, encara que no hàgim vist aquest darrer).

Una mala passada

—Ara que vas a rodar *César* —deia Raimu a Pagnol—, faries bé d'ajuntar-te un col·laborador, un home que sàpiga de cinema. Tu, Marcel, ets un gran dramaturg, però de cinema no hi entens res. Si vols que jo faci el teu *César*, ja ho saps; si no, no hi treballa.

—Ja veurem —contestà Pagnol, una mica vexat—. Vull fer *César* tot sol i segons la meua idea.

—No em farà pas mudar d'opinió —deia Raimu a qui volia escoltar-lo—. I ves com s'ho farà per rodar *César* sense mi! El pare de Marius és insubstituïble!

Però Pagnol reservava una sorpresa al seu compatriota. En el seu *César*, no es tracta del pare de Marius, sinó del fill d'aquest i de Fanny, al qual han batejat César en record de l'avi.

—Qui és el ximple que ha deixat escapar aquest lleó?

(Ric et Rac, París)

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió contínua d'11 matí a 1 matí de nit

SEIENT: UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

LA FAZ DE CHINA

Documental Ufa

NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu.

GARRAS Y COLMILLOS

Segona jornada del documental de caceres del intrèpid explorador Frank Buck

Es un film Radio... naturalment!

POLIORAMA

Gran èxit de l'espectacle estil anglès

La super producció 1936-1937

VIVA LA MARINA

per Dick Powell i Ruby Keeler

En escena, actuació de

l'Orquestra Hot-Club

20 - Jazz - Men, 20

Nit, localitats numerades

CORRESPONDENCIA DE HOLLYWOOD

El pròxim paper de Chaplin

—Voleu saber la meua opinió sobre el meu pròxim film? —va dir Chaplin, fa algunes setmanes, al gran escriptor anglès H. G. Wells que el visità a Hollywood—. Doncs, crec que *Temps moderns* són almenys un cinquant per cent menys bons del que haurien d'ésser... Primerament, perquè hi he treballat massa temps i mentrestant més d'un dels meus gags ha estat co-

però, que no són correspostos, car la noia és desnerida i poc graciosa. Ella els escriu unes cartes que Charlot, amb la mort a l'ànima, fa arribar als destinataris, però a les quals els homes, per poc que n'hagin vist una vegada l'autora, no responen mai; els dona cites a les quals no vénen, i l'únic somni i desig de la noia és ésser alliberada, treta d'aquella presó d'on voldria escapar-se com un ocell de la gàbia.

I Charlot, el desgraciat, l'enamorat Charlot, té una idea. Serà ell el qui respondrà a les cartes, en nom del galant de comèdia, del boxador, de l'oficial de marina; el qui acudirà a la cita, a mitja nit, darrera el reixat del jardí, disfressat de jove elegant, tot foc i tot flama. I l'endemà, quan la noia li conta la seva felicitat, serà ell el qui li donarà consells, la posarà en guàrdia contra la dolenteria i la inconstància dels homes.

Però vetaquí que el pare ha ensumat alguna cosa. I encarrega a Charlot de l'enquesta; però el sorprèn a mitja nit, d'uniforme d'oficial de marina, i el despataxa i revela la veritat a la seva filla.

Passen setmanes i mesos, i Charlot, convertit en vagabund, troba la noia, que ha reeixit a escapar-se del castell maleït. Va a produir-se un miracle. Ella li declararà el seu amor... per a ell, per a Cyrano, perquè l'home que sap donar la il·lusió d'un galant, d'un boxador i d'un oficial de marina, val més que cada un d'aquests, sabrà reemplaçar-los i, cosa molt important, estimarà la noia, amb l'amor d'un fidel servidor i d'una persona d'edat.

CHARLOT PARLARÀ

Aquesta vegada, no pot subsistir cap mena de dubte; Charlot parlarà. Tan poc com pugui, algunes paraules per ci per lla, però fet i fet parlarà. Potser canti i balli, també.

Es dirà que aquest *scenario* és netament inferior al de *Temps moderns*. Amb tot, cal no oblidar que, ja fa alguns anys, Chaplin contà l'argument de *Temps moderns* a alguns amics seus, aquests el trobaren senzillament pueril, i que no esdevingué un film sinó en el transcurs de les preses de vistes. Mentre *Temps moderns* és un film social, la pròxima producció de Chaplin serà un film psicològic i el paper del gran artista hi serà el més ampli, el més variat i el més colorit que hagi fet mai.

Si *Temps moderns* són una paròdia de la nostra societat, del nostre «modernisme», el pròxim film de Chaplin serà una sàtira franca i sovint amarga de l'amor i de les il·lusions. Mostrarà la força i al mateix temps la feblesa de les il·lusions, la relativitat dels sentiments i de la psicologia humana. Sembla que el *scenario* ja està quasi llest i no és pas impossible que Chaplin comenci aviat a rodar-lo, car el vol acabar a començos de 1937. Això voldria dir que, per primera vegada de molts anys ençà, sortiran dos films de Chaplin en l'interval d'un any.

De moment, Chaplin no parla gaire d'aquest film, però es prepara amb un entusiasme juvenil a aquest nou esforç.

«Serà el film d'un home de cinquanta anys —diu—. Serà EL MEU FILM.»

ANDRÉ FROMENTIN

(Copyright Opera Mundi)

CINEMA CATALUNYA

GRAN ÈXIT DE

ROSITA MORENO
RAOUL ROULIEN

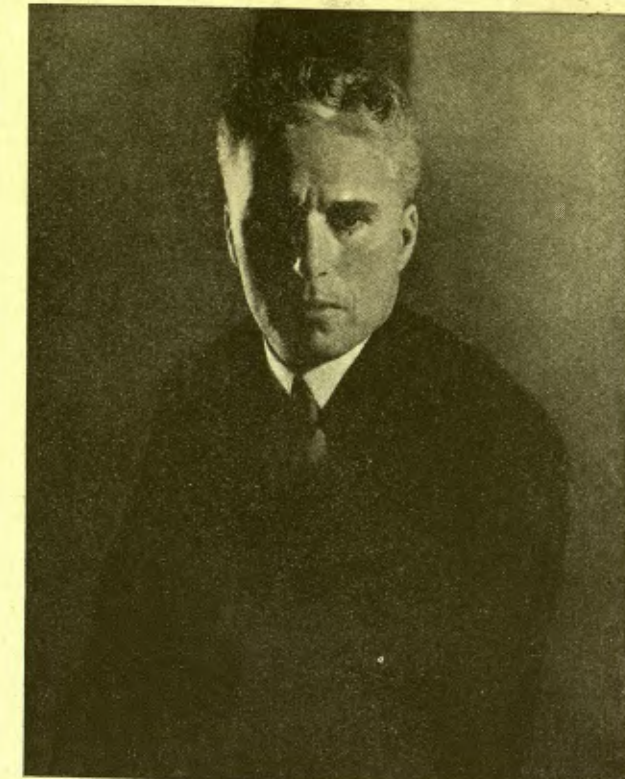

Piernas de Seda

La millor pel·lícula en espanyol de la temporada

Un drama d'intriga i d'amor

Charlie Chaplin

piat i utilitzat per a d'altres films que han sortit abans que el meu. Després, perquè per raons d'ordre no artístic jo mateix he hagut de censurar alguns dels meus propis pensaments. Però «el que ve», Mr. Wells, serà incontestablement el meu millor film!

L'HOMME QUE NO VOL ÉSSER FELIÇ

No passà per alt a ningú que, per primera vegada d'ençà de molts temps, un film de Chaplin acaba amb un autèntic *happy end*. I, naturalment, no es deixava de treure una comparació entre la pantalla i la realitat i de constatar que aquests dos darrers anys la sort sembla somriure al gran mim amb més benevolència i estabilitat que abans.

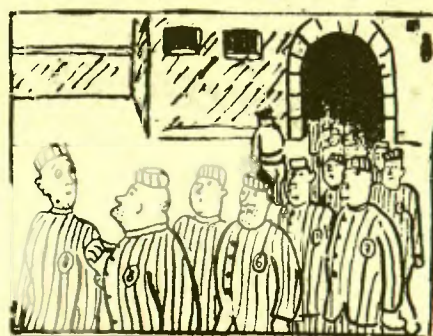
Però tenir sort amb les dones és una cosa i ésser feliç en amor n'és una altra... Chaplin és lluny d'ésser feliç, o, més exactament, no vol ésser-ne. «Estic a punt de passar l'edat en què un home encara és estimat per ell mateix», repeteix sovint als seus amics, donant prova d'una manca total de sentit psicològic, qualitat que sempre li ha fet falta, d'altra banda. «M'estimen pels meus diners —afegeix—, per arribar gràcies a mi al cinema, o senzillament perquè algunes dones, recordant-se dels meus films, tanquen els ulls i estan disposades a oblidar que ja sóc vell.»

I aquesta por, aquesta preocupació, aquesta idea fixa, s'ha convertit en el punt de partida del seu pròxim film, el *scenario* del qual, enterament de Chaplin, és la paròdia de la història de la seva pròpia vida.

UN CONTE DE FADES PER A PERSONES GRANS

Vegeu-ho. Un vell castellà, orb i sord, educa la seva filla única entre les parets del seu castell i les reixes del seu parc, no deixant-la mai sortir o rebre amics sinó en companyia de la seva dida i d'un fidel servidor: Charlot.

Naturalment, aquest darrer estima la noia amb un amor secret i sense esperança, i no ignora que la noia s'enamora successivament d'un galant de comèdia, d'un oficial de marina i d'un campió de boxa. Amors,

—M'han clavet cinc anys per haver saltat el banc Tal de Chicago.

—Quina casualitat! A mi, deu anys per haver-lo fundat!

(Das Illustrierte Blatt, Francfort)

—Jo no vull dir que feu trampes, però crec que no respecte la part de la sort...

(Ric et Rac, París)

COLISEUM

Paramount presenta
una comèdia musical
espectacular, sumptuosa,
trepidant i fascinadora

RECORDEMOS
AQUELLAS
HORAS

ARL BRISSON
MARY ELLIS

Un espectacle meravellós
que no es cansaran de
veure i recordar

Es un FILM PARAMOUNT

EL TEATRE

Les deixebles de Magrinyà

La dansa clàssica dita d'escola és la més intel·ligent i la més arquitectònica perquè, qualificada de dansa de la raó pura, és la que organitza amb més intel·ligència el moviment com l'arquitecte organitza l'espai i l'escultor els volums. És la més completa perquè té les cinc posicions, dites fonamentals, dels peus i dels braços, que tenen una importància constructiva tan considerable

de set noies, es convertí en una filigrana. Una pura delícia de gràcia i de finor. En un solo, Josepa Izard s'ofereix molt precisa en unes voltes sobre la punta encercant l'escenari.

La segona part estigué formada de nou *Divertiments*. En el *Preludi* de Bach, vestida segons un figurí exquisit d'Aulina de Mata, Cristina Izard, plàstica i serena, molt

QUADRO ESCÈNIC MOSSÈN CINTO

"L'oreig entre columnes", de J. F. Vidal Jover

Era dissabte passat a la nit, al Teatre Orfeo Gracienc i en un festival organitzat per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, que el Quadro Escènic Mossèn Cinto estrenava la comèdia en tres actes de J. F. Vidal Jover, *L'oreig entre columnes*, obra que fou finalista en la competició per al Premi Ignasi Iglésies 1935.

Ja sabem que Vidal Jover és entre el nombre dels benemèrits que, amb més constància que fortuna, i especialment en allò que s'acostuma a dir-ne resultats pràctics, treballen tan bé com poden per a fer que el teatre català deixi d'ésser — o que, si més no, continuï essent-ho en el més petit grau possible — tan trist, rònec i miserable com és avui.

En aquesta empresa, potser més que en cap altra és gran el risc i més evidents les falles. El fet de voler treballar amb altres elements que els quotidians, de fer jugar sentiments, idees i caràcters que no són els que l'espectador corrent té ja en el seu repertori, d'establir el conflicte no a base del bo i el dolent, amb trets gruixuts i pinzellades grosses, sinó damunt el matís psicològic, la insinuació i la suggestió, si per una banda no hi ha manera possible de públic que fa els grans èxits, per l'altra costat, és també ben difícil de trobar una franca aprovació i un elogi incondicional pel que fa a les persones més curioses i exigents que, aspirant, com l'autor mateix, a una dignificació i un ennobliment de l'art teatral, no és pas molt probable que es considerin satisfetes amb el que aquest autor els ofereixi si no és d'una primeríssima qualitat en tots els sentits.

Perquè és evident que no n'hi ha prou amb l'evitació de la truculència i el descordament, el mal gust i la barroeria, ni amb escriure acuradament, sargit amb frases enginyoses i més o menys literàries els traus que queden en una acció que es manté tota en una tessitura amable i de bon to. Cal alguna cosa més, i aquesta cosa no es dona pas cada dia; va molt escassa i sempre és per damunt de la voluntat de l'autor. A part de l'encert en el tram de l'obra, en la progressió i en les incidències de l'assumpte — qüestions d'ordre tècnic i que amb estudi i experiència es poden anar resolent —, és aquell element de vida, de realitat, d'interès i de gruix humà per a l'obtenció del qual no hi ha receptes, fórmules ni solucions. Tal hi haurà qui no l'aconseguirà en tota la seva carrera, per més que maldi; tal hi ha qui la posseeix sense ni adonar-se'n tan sols, o el qui n'és afavorit en determinades ocasions mentre que en d'altres n'està mancat del tot.

Potser ens hem allargat massa com a pròleg de la nostra crítica sobre *L'oreig entre columnes*, però tot plegat no creiem que hi sigui massa impertinent. Aquesta comèdia de Vidal Jover té totes aquelles bones qualitats que assenyalam i que, ben volentersament, li hem de reconèixer. Però també l'autor ha de topat amb els esculls que fan perillosa la navegació per les aigües d'aquest gènere a què es dedica.

No hi és pas el menys traïdor, i amb el qual hauria estat un miracle de debò que no ensopegués, el de voler deixar en una excessiva fluència verbal una sèrie d'actituds i reaccions que, posseint en elles mateixes ben poc ferment dramàtic, hi perden notablement. Per altra banda, la perpècia, intel·ligent, ben plantejada i ben vista, no és pas prou per a emplenar els tres actes de la comèdia, en la qual, si no són abundosos els punts morts per a l'interès anecdòtic, sí ho són els accidents innecessaris al lligat de l'acció.

Aquesta manca de consistència del tema és prou explícita en la utilització d'uns quants malentesos i situacions que s'aguanten tals sense cap motivació profunda i que són portats a l'exacerbament perquè en pugui sortir un motiu de passió que mantingui l'escalf necessari al descabellament dels tres actes.

Pel que fa a la psicologia dels personatges, no és pas, com diem, d'una gran densitat, però és prou real i prou ben observada perquè ens dolgui aquell esbravament en frases i discursos a què fem referència més amunt. Això pel que toca als principals; quant als secundaris, molt ben portats i més d'un ben excel·lent.

Vagi des d'ací la nostra més cordial felicitació als elements del Quadro Escènic Mossèn Cinto i, particularment, al seu director, Andreu Guixer, tant per la bella interpretació que han donat a aquesta comèdia com per la seva tasca constant, realitzant la performance d'incorporar al seu repertori — cal que no oblidem que es tracta d'una companyia amateur — una col·lecció d'obres per a imposar les quals al criteri i els gustos del seu públic habitual cal un esforç considerabilíssim i que mai no els serà prou agraït. El Quadro Escènic Mossèn Cinto ha sabut espolsar de la seva escena la repetició incessant de les rampones sense suc ni bruc en què es complauen tantes companyies amateurs desorientades i mancades de gust i de sensibilitat.

I en referir-nos a l'estrena de *L'oreig entre columnes*, hauríem d'elogiar incondicionalment tots els que hi intervenen, però volem remarcar, si més no, perquè realitzen els papers principals, les actrius Mercè Sabater, Rosa Duran i Maria Calderó i els actors Rafael Folc, Joan Permanyer i Manuel Mingo. Climent Borrelles encerta admirablement el personatge d'un visitant llaua amb què comença la comèdia.

Quant a la presentació, no podem pas lloar-la massa quant als dos actes primers; quant al tercer, la decoració és obra de Ricard Arenys, la qual, per bé que molt vistosa i de bon efecte, la trobarem un xic massa fantasista en relació a l'ambient en què es descabella aquesta part de l'obra.

JOAN CORTES

FIGURES DEL VALLES

L'Anticrist Barbarroja

(Ve de la pàgina 2)

L'Anticrist Barbarroja és cristià, bon cristià, diu ell, però és anticlerical.

—Els capellans — diu —, són la gent més dolenta que hi ha al món.

—Per què?

—Perquè quan us donen un tros de pa és un roc.

I afegeix:

—Alfons XIII ha de tornar aquí, perquè és a casa seva.

Es la suprema raó amb la qual Barbarroja tanca de cop les objeccions que hom li pugui fer.

Jo he de derrocar la República. No té dret a existir.

Tot i això, i malgrat les persecucions de les quals el fan objecte els mossos de l'Esquadra i la guàrdia civil, ell, l'Anticrist, que no fa mal a ningú, i que, al contrari, aspira a assolir la felicitat dels homes, adhuc de la guàrdia civil i dels mossos de l'Esquadra, que, malgrat els seus uniformes, també ho són, fa el seu camí, optimista i content.

—Aneu arreu i demaneu per l'Anticrist Barbarroja. Tothom us en donarà raó.

I l'home, gratant-se la barba vermella amb els dits nusos com sarments, surt de cal Manel i travessa la carretera. El gaiata a la mà, la brusa que li volia, reparteix adéu-siaus amicals a dreta i a esquerra i s'allunya, es perd, entremig de

Magrinyà i les seves deixebles en «Les Sílides»

com la bastida d'una casa, i que són un canemàs d'enorme flexibilitat damunt el qual es poden teixir variacions i més variacions, variacions infinites. I perquè té l'enfocada que dona a la dansarina una envergadura excepcional i una diversitat de direccions que no posseeix cap altre sistema. I perquè té les puntes. I el terra a terra i l'elevació. Perquè ho té tot... És la més bella i funcional perquè és la funció convertida en bellesa. I és la més independent perquè té un llenguatge propi i es pot expressar sense demanar l'ajut de la música o de la pintura. Té mitjans propis de vida i no ha de manllevar res a les altres arts.

Cada dia, a la seva Acadèmia, Magrinyà fa recitar a les seves deixebles l'alfabet clàssic. Els ensenya tots els secrets del llenguatge corporal: la seva significació, la seva sintaxi, el seu frasejat, el seu estil. Plega els seus músculs a les necessitats del moviment desitjat.

Ara, al Teatre de l'Orfeo Gracienc, Magrinyà ha presentat les seves deixebles. Esperàvem veure unes aficionades que no farien res d'extraordinari, però que tindrien gràcia, gentilesa i uns emocionants i tímids gestos d'infant. Però la nostra sorpresa ha estat considerable en adonar-nos que aquestes aficionades feien coses extraordinàries. Extraordinàries, no cal dir-ho, si tenim en compte que la que fa més fa tres anys que estudia. Si ara reixen aquestes performances, fa rodar el cap pensar el que faran quan hagin estudiat els vuit anys reglamentaris. Decididament, Magrinyà és un gran mestre.

Aquesta sessió de l'Orfeo Gracienc ha estat un triomf esclatant de l'escola. Un cop mortal a totes les sessions de rítmica i els seus grotescos saltironets i passejades amb túnica. Excepció feta de *Les Sílides* i la *Dansa xinesa*, totes les danses presentades han estat muntades per Magrinyà amb molta inventiva. Amb una imaginació plàstica i dinàmica riquíssima.

Evocació, sobre música de Beethoven, fou ballat per vuit deixebles amb unes puntes molt segures, un impecable port de braç clàssic i una vertical mantinguda sense defallències. *Rondó capritxós*, amb música de Mendelssohn, és una il·lustració fidel de la partitura amb passos clàssics deformats. Muntanyola ha pintat uns figurins blau i taronja deliciosos. Executat per un conjunt

personal, exhibí un *coup de pied* remarcable. Lluïsa Nogués ballà amb netedat i expressió la *Nina de Liadow*, vestida amb tons delicats i suaus per D'Ivori. Aquesta noia, en possessió d'un gran aplom tècnic, interpretà també un *vals* de Chopin, fi i segur, i unes *Czardas* de Michiels amb força, brio i caràcter. El classicisme puríssim de la *Rosamunda* de Schubert fou interpretat per Billy Alexander amb una tècnica sòlida i una ingenuïtat plena de gràcia. El *Maniquí* de Poulenc és una paròdia finíssima, plena d'ironia i de valors coreogràfics originals. Josepa Izard, magnífica de plàstica, el ballà amb *empenque* intencionat i distinció. Ferran Bosch li dibuixà un figurí moderníssim. Toty Alexander executà el famós *Cigne* de Saint-Saëns amb ànima i tècnica ferma. Es pensant en Maria Anna de Camargo, la cèlebre dansarina belga que triomfà a l'Òpera de París en el segle XVIII, que Magrinyà ha muntat *Les tres Camargo* sobre música de Scarlatti. Convertides en tres nines de porcellana, R. M. Martino, M. Bassas i M. Duran en feren un ballet exquisit i delicat, una mica preciós, mogut i graciós. Les germanes Alexander donaren molta expressió a la *Dansa xinesa* de Txaikowski, inspirada en la coreografia de Petipa per a *Le mariage d'Aurore*.

Finalment, Magrinyà i les seves deixebles ens oferiren *Les Sílides*. Aventura arriscada de la qual tota la tropa sortí triomfant. Preparada amb una gran cura, aquesta barreja subtil de geometria i poesia, arquitectura i lirisme, romanticisme i classicisme, obtingué un èxit indiscutible. Meravellosos els conjunts. I precisos els *relevés* de Billy Alexander en el *Vals*. Molt notable l'elevació de Josepa Izard en la *Masurca*. Espiritual i delicada Rosa Maria Martino en el *Preludi*. I magnífic com un jove déu al bell mig de tots aquells tutús trèmuls, més expressiu i segur que mai, Magrinyà ballà magistralment aquella *Masurca* que és una veritable pedra de toc per al dansari clàssic. Inmillorable en el *parcours*, l'elevació i la bateria, reeixint la difícil performance de mantenir els músculs en *plié* durant tot el ball, el jove ballari no ens feu enyorar les creacions de Litvin, Petrov i Egleriski.

Al piano, Alexandre Vilalta actuà amb la mestria habitual.

SEBASTIÀ GASCH

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

Visiteu el

I Saló d'Artistes Decoradors

instal·lat a la Cúpula del Coliseum,
nou estatge del F. A. D.

Obert de 12 a 2 i de 5 a 8

Entrada: 1 pesseta

NO ESTIGUI PREOCUPAT

Si es quelcom que no té remei àquè en treu de preocupar-se?, i si en té, ¿per què es preocupa?

Molt més li valdrà que atengui la seva salut, prenent diàriament dues cullerades de CARNE LÍQUIDA dissoltes en la sopa. Ja veurà com això el posarà fort i bo de seguida.

CARNE LÍQUIDA

del Dr. Valdés García de Montevideo

la gentada aqueferada. Se sent una botzina rogallosa. L'autocar de Santa Eulàlia de Ronçana fa una giragonsa, agafa la carretera i s'allunya.

En aquell autocar, el sostre del qual és ple de cistells i de coves que fan sentor de verdura molla, i l'interior va ple de pàgesos, marxa al poble aquest bon Anticrist, covant, dins del seu cap, somnis vagues de bondat.

Al mercat de Granollers, doncs, que és un dels més importants de Catalunya, no solament s'hi veu bestiar, llegums, fruites, ous, aviram, etc., sinó que també, i això gràcies a En Pau Ginestà, veí de Santa Eulàlia de Ronçana, hom hi troba l'ofertament cordial d'un brinet de felicitat, mena de substància que, com se sap, sol anar molt escassa i tan cara, que no hi ha prou diners per pagar-la, fet amb frases incoherents, però amaraes de bona fe.

Hom és lliure de comprar-ne un bri o no. Si no l'hi voleu, l'Anticrist queda perplex. Després somriu, i amb el somriure, la cara pigallada se li omple d'artugues. Fa l'efecte d'un filat de galliner. I pensa:

—Ja vindrà la meua.

JAUME PASSARELL

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA

JAUME I, 11
Telèfon 14655

DARRERES NOVELTATS FRANCESES:

R. Rolland: <i>Compagnons de route</i>	9'90 Ptes.
M. Bedel: <i>Monsieur le professeur Jubier</i>	4'95 »
J. Peyré: <i>L'homme de choc</i>	8'25 »
P. Benoit: <i>La dame de l'Ouest</i>	8'25 »
M. Pagnol: <i>Merlusse-Cigalon</i>	6'60 »
A. Tardieu: <i>Le Souverain captif</i>	6'60 »

EN VENDA:

LLIBRERIA CATALONIA

Ronda Sant Pere, 3 - Telèfon 24647

Societat Espanyola de Carbur Metalls

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburós"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, Palència i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions

Ramir Planes

La innocència regeix per ara la inspiració de Ramir Planes. És amb un gran contingut d'aquella que el citat amateur ha muntat a les Galeries Syra una exposició de to seràfic que només li pot valer un petit record dintre la llarguíssima llista dels que arriben a la responsabilitat de l'exposició pública sense haver-se sotmes al consell d'un bon amic.

Vilà Marquès

A les mateixes Galeries exposa aquest pintor que en el primer moment sembla seguir els mateixos passos deixats que el seu veí de sala.

No obstant, ben mirat, Vilà Marquès posseeix un temperament més robust que li permet d'acabar les seves petites teles amb tota una altra profunditat i sentit poètic.

Hi ha diversos paisatges fresquíssims, plens de fragància i de ritme, que fan suposar que l'autor compta amb una sèrie de ressorts sentimentals que el dia que sàpiga expressar amb més desimboltura tindran un veritable interès.

Pere Prat

L'illustrador Pere Prat, que en moltes ocasions ha fet figurar el seu nom en excel·lents mostres de la il·lustració intel·ligent del nostre país i respecte al qual hem de convenir a atorgar-li tota la confiança a què el seu talent i el seu bon gust el fan creditor, ha inaugurat a la Sala Renart una exposició de dibuixos a la tinta sèpia, remarcables en llur majoria.

Pere Prat no s'ha valgut de temes estrictament enquadrats, pel que fa al tema, a motius propis del seu ofici. Ha intentat aspectes de paisatge, tractats amb una tècnica sobria, sense recaure en virtuosismes ni res que el pogués acostar al gratuït.

Ha usat de l'emoció i l'elegància per a realitzar uns excel·lents dibuixos, en els quals

Ynglada, etern escrutador del tema, sempre il·luminat pel nou detall, per la ràpida captura d'un món de moviment realitzat pel mínim jòquei o per l'espina d'un star de l'hipòdrom, brillant intèrpret de la cadència exòtica d'un ballari negre que conté la meravella desguitarrada i rítmica del jazz, arriba a fer trobar millors que els d'altres anys els seus propis dibuixos.

Pere Créixams — Dibuix

Ynglada no és un artista atret circumstancialment per la cosa determinada que són aquests temes. Ynglada, en el bon sentit de la paraula, és tot un especulador de llur forma i llur esperit, un especulador inflexible, d'aquells que tot els surt rodats, que juguen sense reïar-se de l'atzar ni de les combinacions segures. Cau en l'especialit-

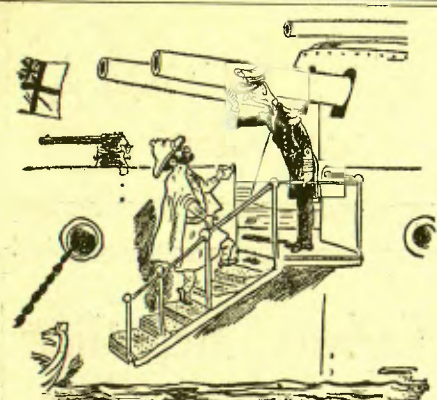

Pere Ynglada — Dibuix

s'han unit a la seva traça de dibuixant uns seriosos visos de pur paisatgista, d'artista que sap justificar els passos diversos dels models, concedint-los la justa atenció, la justa importància, atenent en tot moment el conjunt objectiu a reclamar d'un escenari natural i no sempre a punt de reeixir de la personalitat subjectivista d'un il·lustrador.

Pere Ynglada

Pere Ynglada ha tornat a Barcelona amb la seva habitual càrrega de paper blanc amb transsumptes dels seus cars espectacles: les curses de cavalls, el circ.

—Es la primera vegada que la flota anglesa em serveix d'alguna cosa.
(Il Traverso delle Idee, Roma)

GUTENBERG, S.A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

Pere Créixams

Créixams, com setmanes enrera Iu Pascual, ha tingut la lloable idea d'abandonar per una temporada la clàssica exposició de pintures a l'oli per a mostrar la seva preparació artística professional amb la pràctica dels monotips.

Tot el que diguérem aleshores de l'illustre olotí, hem de repetir-ho ara. És una decisió important aquesta de contribuir a l'expansió de les tècniques en un país com el nostre en el qual hi ha molta gent que es consideren defraudats si una exposició no respon a la qualitat artística que guarden amb més profusió els museus.

Créixams ha intentat i aconseguit fer del monotip una realització que ingressa en l'interès artístic com a il·lustració, com a procediment per a il·luminar edicions d'envergadura.

No exagerem en afirmar que és una exposició que, observada des d'aquest punt de mira, assoleix una importància gran i descobreix possibilitats innombrables a l'inquiet pintor que, posat a donar sorpreses, acaba de portar a cap aquesta: aparèixer com a un insigne artífex del narrar plàsticament la fantasia del poeta i del literat, tan sovint ben mal secundada a Catalunya pel seu col·laborador immediat que és l'il·lustrador.

Créixams exposa conjuntament una bona sèrie de dibuixos correctíssims, dels quals cal remarcar un fet tampoc no massa corrent: que les mans estan ben dibuixades i que la composició obeeix a un ritme perfecte.

ENRIC F. GUAL

PROJECTOR

El retrat desitjat

Un redactor de *Paris-Soir* s'ha empecat una enquesta que si bé no és gens original en les preguntes, ho és en les respostes. Segurament, doncs, que el redactor ja ho devia tenir en compte, i amb això demostra posseir una estratègia periodística que admirem sincerament: «Qui escollirieu per a fer un retrat?»

Luc-Albert Moreau, el conegut pintor i litògraf parisenc, li ha replicat per escrit: «Crec que només Shirley Temple admetria la interpretació de la seva faç feta per un artista dels que corren avui dia».

El dibuixant Roger Wild té més pretensions. Seriosament ha dit: «Com que sóc taurófil, m'agradaria poder pintar un tauró. I entre aquests, Chicuelo tal com s'apareix actualment, bellugadís, graciós, al meu amic Bejids, crític taurí.»

Es de suposar que les corrides celebrades darrerament a París, al Palais des Sports, hauran donat ocasió a Wild de satisfer aquest desig de la seva vida.

Galeries d'Art

SYRA

PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES ONOMÀSTIQUES, BATEIGS, ETC

CREIXAMS

dibuixos i monotips

R. PLANAS

pintura

VILLA MARQUES

Inauguració dia 18

BUSQUETS

MOBLES

OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

M. GISPERT

pintura

IOAN SOLER PUIG

(pintura)

PERE BUSINYE

(pintura)

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA

D'ANTIGUITATS

II Saló Mirador

PINTURA GOTICA

CATALANA

SALA GASPAR

Consell de Ceni, 323

entre Rambla de Catalunya i Palmes

MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

R. RIBAS RIUS

Pintura fins al dia 15

J. P. OMS

dibuixos colorits

Inauguració dissabte

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

LLUIS MERCADE

(pintures)

P. YNGLADA

dibuixos

Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMÓN

MARCS, GRAVATS, MOTLLURES

ANGEL GIMENO

(pintura)

Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

Sala Esteva

GIORGIO

DI CHIRICO

pintura

El Foment de les Arts Decoratives

El Foment de les Arts Decoratives ha inaugurat el seu nou estatge. Una gran concurrència visita, durant aquests dies, el nou local de l'entitat on es celebra el I Saló d'Artistes Decoradors, i gairebé tothom queda meravellat de la instal·lació i de les obres exhibides. Els dirigents del Foment i tots els que hi han contribuït poden estar, doncs, satisfets i orgullosos de la seva obra. El

viatges col·lectius per la nostra terra i Europa, i moltes altres coses que deixem al tinter per no fatigar el lector.

I com a coronament, i amb un coratge exemplar, ara s'ha instal·lat al pis superior de l'edifici del Coliseum. Perquè val a dir que per emprendre's aquesta obra, que avui admira tot Barcelona, cal una certa audàcia.

Quan mesos enrera Ramon Sarsanedas — infatigable secretari del Foment — va mostrar-me l'espai que cobreix la cúpula del Coliseum i va dir-me que enmig d'aquell batibull de jàsseres, armadures i peu-drets s'hi havia d'estatjar la nostra entitat, vaig pensar que bromejava, i fins vaig dubtar de la seva reconeguda capacitat. Per la fotografia publicada el lector podrà fer-se una idea de l'aspecte laberíntic que presentava el local i jo podré justificar-me d'haver tingut mals pensaments.

D'un farrago-farrago a les golfes del Coliseum, els homes del Foment n'han fet un dels llocs més distingits de la ciutat. I fins la terrassa, al voltant de la cúpula, l'han convertida en un jardí on fa molt bo d'estar-hi.

Per aconseguir aquesta sorprenent transformació, tots els socis han contribuït generosament. Tothom hi ha posat el millor que tenia del seu ofici sense reparar en sacrificis ni despeses. I és que aquest aplec d'homes s'estimen el Foment com si fos de propietat particular. Per aquest fervor que senten per l'entitat, fan pensar en els associats de les nostres antigues Confraries i Gremis. Ben mirat, ells són els hereus d'aquells artífexs medievals. La nostra tradició en l'art decoratiu continua la seva evolució per obra i gràcia del Foment. Continuen l'obra iniciada per Pere II d'Aragó en el Privilegi de Pau i Treva, firmat l'any 1200. Des d'aleshores ha plogut molt i els famosos Gremis han anat desapareixent, però avui ja tenim el Foment enlairat sota la cúpula del Coliseum, des d'on esperem que seguirà — i amb més dalit — la seva eficient actuació.

Tots els nostres decoradors i artífexs s'hi haurien d'acollir. Ja s'ha dit massa que els catalans són individualistes i que cada u tira pel seu cantó. Mentrestant, em permeto recomanar que visiteu el I Saló d'Artistes Decoradors que actualment es celebra al nou estatge del Foment, i em sembla que no us en penedireu. En el pròxim número ja en parlarem.

MÀRIUS GÍLFREDA

Noticiari del Saló

* Els lectors s'hauran assabentat per la premsa diària de l'accident del qual han estat víctimes els senyors Agustí Duran i Sanpere i Jeroni Martorell. Degut a aquest sensible accident, de les conseqüències del qual desitgem que surtin aviat els qui en foren víctimes, el senyor Duran i Sanpere no podrà donar la conferència anunciada sobre *L'escola de Lluís Borrassà*. El substituirà a donar-la, sobre el mateix tema, el director del Saló, senyor Josep Gudiol.

* Ahir tingué lloc la conferència del senyor Alexandre Soler i March sobre *Els germans Serra i els seus contemporanis*, de la qual donarem una ressenya extensa en el nostre número vinent.

* Dilluns passat, els Amics dels Museus visitaren col·lectivament el II Saló MIRADOR, sota el guiatge de J. Gudiol, el qual convertí la seva tasca en una veritable conferència d'història de la pintura gòtica catalana.

* Els crítics d'art de la nostra premsa, fent-se càrrec de la importància del II Saló MIRADOR, li han dedicat una gran atenció que s'ha traduït en extensos articles i reproduccions de les obres exposades. Afegim que el *Bulletí dels Museus* dedicarà un número a aquesta important exposició.

¡Nerviosos!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**.

Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitations, histeria i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i fet del sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida, indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treball excessiu, tant físic com moral o intel·lectual, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i dissipant l'organisme per reprendre la seva vida amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta prendre un flascó per convèncer-se'n.

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i America

NOTA - Dirigir-se i transmetre 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratori Solvré, carrer del Ter, 10, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquests malalties.

II SALO «MIRADOR»

La investigació de la pintura gòtica a Catalunya

V

El fet de tenir seriadament cronològicament, i en uns pocs metres de paret, la selecció de taules gòtiques que integren el II Saló «Mirador», ens dona l'oportunitat única de fer una sèrie d'observacions i comparacions

Per a comprovar això, aconsello als visitants del II Saló «Mirador» que facin una petita prova. Compareu dos retaules situats de costat i veureu que les característiques són idèntiques: igual procediment tècnic, igual el caràcter dels personatges representats, igual el tipus esquemàtic de les com-

gle xiv, gòfrats amb la repetició de petites marques durant la segona meitat, amb motius puntillats en el segle següent, amb relleus de guix més tard i decorats amb fons de paisatge quan finalment dominaren les influències flamenques, creen una escala cronològica, la més elemental, que queda evidentíssima en la sèrie reduïda del II Saló «Mirador». Així mateix podem comprovar i estudiar sense fatiga l'evolució de la manera de tractar els ropatges, de la decoració tallada en la fusta dels retaules i dels processos de preparació de les fustes abans que l'obra pictòrica fos començada; les gammes dels colors i el perquè de la insistència dels contractes a puntualitzar-ne la qualitat; el progrés paulatí dels coneixements teòrics de la perspectiva geomètrica; la matisació consecutiva del clar-obscur, i tantes altres coses.

Malgrat la sèrie naturalment limitada del II Saló «Mirador», podem parcialment observar també algunes particularitats de la persistència dels temes iconogràfics que foren copiats i reproduïts pels diversos tallers repetint conjunts i detalls. Per exemple, la *Crucifixió*, obra de Pere Serra (núm. 4, II Saló «Mirador»), conté ja quasi tots els elements que integren la iconografia catalana de l'escena: el Crucifix voltat de jutges i soldats romans, les Maries i Joan al peu de la creu i les baralles dels jueus per la possessió de la túnica. El mateix tema pintat per Jaume Cirera (núm. 10, II Saló «Mirador») és quasi una còpia de l'anterior, de la qual han estat eliminats els jueus barallant-se; en canvi, aquests apareixen amb tota cruïda de detalls en el tercer calvari (núm. 15, II Saló «Mirador»), obra del Mestre de Sant Jordi.

Un altre cas notable és el tema de la Verge amb Jesús infant voltats d'àngels, tema que Catalunya importà de l'escola italiana, reproduït per Ferrer Bassa a Pedralbes, estilitzat en la formidable taula anònima de Torruella (núm. 2, II Saló «Mirador»), emprat pels germans Serra, per Borrassà (núm. 12, II Saló «Mirador») i per quasi tots els pintors dels segles xiv i xv.

I així podríem establir per cada tema una sèrie de representacions similars, que al primer cop d'ull semblen germanes, i que no són altra cosa que la repetició tradicional d'unes fórmules esdevingudes clàssiques. Això ha donat origen a moltes confusions, a atribucions desencaminades i a datacions errònies. Sobre el fonament fictici de certes semblances iconogràfiques han estat bastides moltes teories que es desfan sota el pes de l'observació més elemental.

El II Saló «Mirador» ha originat, entre altres discussions, un cas curiós d'això que diem. Un conegut col·leccionista barceloní descobrí a primer cop d'ull la semblança ico-

La mort de Maria segons un retaule pintat per Jaume Serra en 1361. Museu de Saragossa (Foto A. D. A. C.)

molt interessants i utilíssimes per arribar a comprendre l'esperit de la pintura gòtica catalana. Si hom intenta fer les observacions que anotem seguidament en un gran museu, amb sales especials per a cada estil i cada escola, es perd entre la gran quantitat de peces exposades i les distàncies a recórrer. Tampoc poden ésser gaudides amb tota intensitat si surten d'una

posicions. Aquesta semblança, que és constant sigui quina sigui la parella de retaules veïns que puguem escollir, arriba, àdhuc, en certs moments, a suggerir la idea d'un sol taller. Tant si comparem un Mestre de Sant Marc amb un Serra, com un Ortoneu amb un Borrassà, com un Huguet amb un Vergós, descobrim el mateix fenomen de la semblança. En canvi, si compa-

La mort de Maria segons el retaule de la Paheria. Obra del segon quart del segle XV. Museu de Lleida. — Mort de la Verge. Obra del taller de Jaume Ferrer pintada a mitjan segle XV. Núm. 17 del II Saló «Mirador». Col·lecció Hereus de Maties Muntadas (Fotos A. D. A. C.)

seriació de fitxes fotogràfiques, puix el color, que no dona la fotografia, és un dels grans atractius dels retaules gòtics.

Situem-nos, doncs, en el II Saló «Mirador». La primera impressió és que l'escola catalana dels segles xiv i xv no és un producte d'artistes solitaris o de casos esporàdics desterrats de França, d'Itàlia o de Flandes, sinó el resultat d'una successió de tallers encadenats uns amb altres que es trameten no sols la tècnica i els secrets de l'ofici, sinó també les composicions iconogràfiques. Escola amb tradició sòlida, matisada pels corrents d'art que modificaren l'aspecte superficial sense alterar per res l'esperit, reflex de la vida moral i material del moment. Aquesta impressió coincideix en absolut amb el procés històric de l'obra de les pintures gòtiques.

rem un retaule de la primera sala amb un altre de la segona, veurem immediatament el contrast extraordinari que hi ha entre les dues obres, contrast que s'esfuma quan seguim amb ordre tota la sèrie de retaules que es trobin entre les dues peces comparades.

Aquesta petita prova, que pot semblar pueril, i que de tan racional sembla un infantisme el fet de remarcar-la, condueix a una sèrie d'observacions i conseqüències difícilment aconseguibles d'altra manera. L'evolució de la tècnica revela que la repetició conscient d'aquest exercici, les innovacions introduïdes per cada mestre i les degeneracions i deformacions que acusen la mà dels imitadors amb personalitat de segon grau. Els campers daurats dels retaules, llisos a la primera meitat del se-

nogràfica entre la taula de la mort de la Verge (núm. 17, II Saló «Mirador») i un dels compartiments del retaule procedent de Montanyana. Aquest retaule ha estat, no sabem per quines raons, atribuït a un pintor anomenat Espalargues. El col·leccionista descobridor, sense pensar-s'ho gaire, afirmà que ja que les escenes eren iguals, llur autor havia d'ésser el mateix, o sigui que el fantàstic Espalargues seria l'autor de la *Mort de la Verge* del II Saló «Mirador». Dic fantàstic perquè el tal Espalargues és un pintor que no ha existit mai; és el resultat d'una lectura equivocada de la inscripció d'un retaule de finals del segle xv que es troba a la Hispanic Society de Nova York. El veritable nom del pintor firmant de l'obra és Espalargués. A més, la tècnica d'aquest Espalargués és tan trista-

La pintura gòtica catalana fins a Ferrer Bassa

Conferència de Mn. Manuel Trens donada el 15 de maig en el II Saló «Mirador»

El prestigiós arqueòleg, director del Museu Diocesà de Barcelona, ens desenrotlla, il·lustrat amb projeccions, el tema de l'evolució de les primeres manifestacions de l'art gòtic a Catalunya i la vida i obra del gran trescentista el pintor Ferrer Bassa. Heus aquí un lleuger resum de la conferència.

Els primers elements francament gòtics es troben a Catalunya diluïts en les pintures romàniques de la segona meitat del

sos i poc concrets: les obres que es conserven, sovint d'una gran bellesa, són tot pintures anònimes.

Durant el primer quart del segle xiv apareix a l'òrbita de l'art català el pintor Ferrer Bassa, aspre de gran magnitud i primer exponent en el nostre país de la influència italiana que en aquells moments s'estenia ràpidament per l'Europa. Ferrer Bassa fou un pintor que tingué la desgràcia de treballar quasi sempre per reis i nobles, i com que aquests i les seves coses han estat a mercè de les vendades del temps, les obres del gran pintor han deixat com a únic rastre una gran sèrie de dades documentals que permeten refer la seva història.

La seva primera referència data de 1324, quan cobrà per la decoració de dues capelles a Sitges; poc després il·luminà un manuscrit dels *Usatges de Barcelona* per encàrrec del rei Alfons IV; il·luminà també un llibre d'hores per a l'esposa de Pere IV; aquest rei li encarregà uns retaules per l'Aljaferia de Saragossa i un altre per al castell de Perpinyà; en 1344 cobrà el retaule que havia pintat per a la capella reial de Barcelona; en 1341 feia tres retaules per a la Catedral de Lleida; entre els anys 1345 i 64 pintà la capella de Sant Miquel del convent de Pedralbes; finalment, sabem que en 1348 era ja mort i que en els últims anys de la seva vida pintà ajudat pel seu fill Arnau.

Malgrat treballar sempre per reis i portar una vida adaladrada de feina, Ferrer Bassa es trobà sovint en la necessitat de manllevar diners i demanar avenços. A la seva mort els franciscans de València hagueren de lluitar molt perquè els fossin retornats uns diners que havien donat a compte d'un retaule que el pintor deixà sense fer.

Maria i Jesús infant rodejats d'àngels. Pintura de Ferrer Bassa a la capella de Sant Miquel del convent de Pedralbes (Foto A. D. A. C.)

segle xiii. Alguns frontals d'altar i les pintures murals de la baixa època romànica van abandonant lentament l'esquematisme geomètric i frontal dels seus temes iconogràfics, introduint una lleugera impressió de vida, exagerant les actituds dels personatges, fent les composicions més narratives i multiplicant els elements accessoris. Aquestes primeres manifestacions d'art gòtic ens vingueren d'Anglaterra i de França: alguns dels exemplars catalans podrien amb facilitat ésser confosos amb obres angleses o franceses si no fos per les variacions iconogràfiques típicament nostres. És per això que aquesta primera fase de l'art gòtic català ha estat denominat estil franco-gòtic. Es un període de cinquanta anys el més fosc de la història de la pintura gòtica, puix els contractes són molt escas-

ment inferior, que és un insult a l'autor anònim del retaule de Montanyana el fet de considerar germanes les dues obres. Aquest retaule de Montanyana és una pintura certament derivada del taller lleidatà de Jaume Ferrer, cap de l'escola que produí la formidable taula de la Mort de la Verge exposada al II Saló «Mirador», gràcies a l'amabilitat dels hereus del famós col·leccionista Maties Muntadas.

Per acabar de convèncer a qui cregui que sols per semblança iconogràfica és possible donar paternitats, posem com a colofó del paràgraf anterior quatre fotografies que

La mort de Maria segons un retaule de finals del segle XV. Museu de Vic (Foto A.D.A.C.)

mostren la línia general de l'evolució que ha seguit dintre l'escola de pintura gòtica catalana la representació de l'escena de la Mort de la Verge. La taula esmentada del retaule de Montanyana va ésser reproduïda, fa uns mesos, en un article de Joan Sacs publicat a les pàgines de MIRADOR. Per consolar l'esmentat col·leccionista, per la seva precipitació, li direm que amb menys fonament s'han escrit capítols llarguissims de la història dels primitius catalans.

JOSEP GUDIOL

Mossèn Trens fou molt aplaudit. La seva conferència, comentada amb gran interès per tots els assistents a l'acte, fou com un avenç del seu llibre sobre Ferrer Bassa que l'Institut d'Estudis Catalans està a punt de lliurar al públic. Pel que coneixem i per les referències que en tenim, el llibre de Mossèn Trens serà un dels grans elements per a la reconstrucció de la història crítica de la pintura gòtica catalana i un model acurat d'edició.

J. G.

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 44
Telèfon 41655

MIRADOR SETMANAL...

... de política catalana

LA SETMANA PARLAMENTÀRIA A CATALUNYA. — LA DIMISSIÓ DEL SENYOR LLUHI. — HI HAURÀ CRISI TOTAL?

Aquesta setmana el Parlament de Catalunya continuà la tasca d'aclariment de responsabilitats, que havia començat amb els debats del 6 d'octubre. Amb motiu de discutir-se un projecte de llei sobre les responsabilitats contretes pels gestors, en els municipis i la Generalitat, es promogué un debat violentíssim. El senyor Fronjosà, que està convençut que per ésser socialista no s'ha d'ésser intel·ligent, va arremetre contra els homes de la Lliga amb una fúria tan grotesca que acabà per no agradar a ningú.

El senyor Duran i Ventosa va defensar l'actuació de la Lliga. Mai no podia somiar el senyor Duran de trobar un Parlament que li escaigués tant. El senyor Duran s'hi troba com el peix a l'aigua. L'home parlava de l'actuació de la Lliga durant la «gestocràcia piquiponiana», és a dir parlava de la seva actuació. Es defensà amb interès, de vegades amb un aire de cínica innocència, que és l'aire que més li escau. El resultat fou que el senyor Espanya, vestit de confessor laic, s'aixecà per donar l'absolució administrativa a la Lliga. Amb gran indignació del senyor Fronjosà, el conseller de Governació declarà nets de culpa els senyors de la Lliga, declarant, tanmateix, que políticament no els podia absoldre ni el propi senyor Espanya.

La interpellació sobre la Llei de Contractes de Conreu hagué d'ésser suspesa perquè el senyor Lluhi, potser amb excessiva i poc elegant precipitació, se'n va anar a Madrid, designat per al ministeri del Treball.

Tothom espera que aquesta setmana vinent es produirà la crisi total del govern de la Generalitat. Divendres, pels passadis-

sos del Parlament, es parlava d'un cert projecte de llei que era com l'anunci d'esdeveniments que s'han de produir immediatament. És deia que el senyor Companys no es volia desfer de certs col·laboradors que amb ell havien compartit hores amargues, sense recompensar-los d'una manera o altra.

Un altre fet que fa suposar que hi haurà crisi total és que el senyor Companys anuncia, divendres, la provisió de la Conselleria de Justícia i Dret dintre dos o tres dies, sense que per ara es coneixi cap designació.

Es clar que podria ésser que res d'això s'esdevingués i en definitiva tot quedés igual, potser per evitar l'agudització de divergències que no han deixat de produir-se aquests darrers temps entre elements del partit majoritari. Ja a propòsit de la designació del senyor Lluhi hi hagué determinades maniobres que anaven dirigides contra algunes personalitats. Sembla que el senyor Coromines no estava content del tot i que, per part dels senyors Casanoves i Gassol, es negaven a prestar-se a certes combinacions.

EL PRESSUPOST EXTRAORDINARI DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

L'Ajuntament de Barcelona aprovà el pressupost extraordinari de 48 milions de pessetes, destinat a la construcció de grups escolars, higienització del Districte V, enllaços ferroviaris, foment de l'esport popular, etc. El pla que engloba aquest pressupost és ambiciós i revela el sentit autènticament ambiciós dels homes que dirigeixen aquest Ajuntament. Aquest pressupost encloïa una sèrie d'obres que es faran amb la col·laboració de la Generalitat per mitjà de la Comissió Mixta d'Obres, la finalitat de la qual és coordinar tot el que es refereix a obres públiques a tot Catalunya.

... de política de la República

EL GOVERN CASARES QUIROGA. — LA SITUACIÓ POLÍTICA I PARLAMENTÀRIA

El senyor Casares Quiroga fou, finalment, l'escollit per presidir el nou govern. Sense introduir gaires variacions, el senyor Casares s'accontentà d'aprofitar part del govern anterior, donant entrada a l'Esquerra Republicana de Catalunya.

Del govern anterior han sortit diversos ministres: Marcellí Domingo, Gabriel Franco, Lara i Masquelet. Del senyor Marcellí Domingo s'han dit, durant dies successius a la crisi, moltes coses. De primer antuvi es va dir que junt amb Alvaro de Albornoz es proposaven reorganitzar el partit radical-socialista. Val a dir que aquest propòsit, suposant que existís, no hauria trobat gaire beneplacit perquè aquest partit deixà pèssims records entre els republicans. Finalment, el senyor Marcellí Domingo ha desmentit tots els projectes escissionistes que se li han atribuït i ha declarat que no pensava moure's d'Izquierda Republicana.

Un altre dels ministres dimissionaris és el que ho era de Finances, senyor Gabriel Franco. El senyor Franco creu que la política de liberalitat en les despeses que anuncia el govern Casares Quiroga no està d'acord amb les possibilitats financeres i econòmiques de la República; i no obstant d'acord amb aquest programa, ha preferit que la responsabilitat de les finances passés a un altre ministre.

El senyor Lara s'ha retirat per motius purament particulars i el general Masquelet sembla cridat a ésser el Cap del Cuarto Militar del president de la República.

Com a ministres nous hi ha els senyors Moles i Lluhi. El fet d'ésser dos catalans estalvia la presentació perquè són tots dos a bastament coneeguts.

La formació del nou govern ha donat lloc que es precisés una mica la situació política. El senyor Indalecio Prieto, al qual s'encarregà de formar govern, publicà una nota de tons molt agres, referint-se a l'oposició que trobava en el si del partit socialista. Això ha donat lloc a una agudització de la polèmica entre moderats i extremistes del partit i els òrgans representatius d'aques-

tes fraccions, *El Socialista* i *Claridad*, han arribat als insults més grotescos.

El senyor Largo Caballero, en discursos pronunciats últimament, ha promès altra volta la revolució que no féu ni el 4 ni el 6 d'octubre. El senyor Prieto, potser cansat del coratge verbal del senyor Largo, ha declarat als periodistes de Barcelona que l'escissió en el partit socialista era un fet.

La setmana entrant serà interessantíssima des del punt de vista parlamentari. Per part dels monàrquics, concretament del senyor Calvo Sotelo, hi ha el propòsit d'ata-

liminars és l'ex-ministre de Governació, senyor Salazar Alonso.

L'ESTATUT BASC

Els treballs per la presentació de l'Estatut Basc al Parlament fan esperar que ben aviat serà un fet. El diputat nacionalista senyor Irazusta ha donat compte als periodistes de les principals línies de l'autonomia basca. Tenint present que el País Basc té ja l'administració de les carreteres i camins i que el seu sistema fiscal li és propi,

Pere Coromines surt d'ésser consultat

car a fons el govern, amb motiu de la pròrroga de l'estat d'alarma, que fou aprovada per la Diputació Permanent.

Els grups de dreta es mouen molt per veure si és possible la constitució d'un Front Nacional en el qual tinguessin cabuda tots els grups contraris al Front Popular. L'encarregat de fer les gestions pre-

l'autonomia s'haurà d'aplicar a l'ensenyament, el dret i la legislació social. L'Estatut preveu que el País Basc es dividirà en les tres províncies en què actualment està dividit i tindrà un Parlament elegit per sufragi popular. Es deixa lliurement a la voluntat de Navarra l'ingrés al règim autònom del País Basc.

... de política internacional

L'EMBOLIC EUROPEU

La situació internacional segueix havent d'ésser considerada greu i susceptible de complicacions imprevistes.

Tot esperant que entrí en funcions el nou govern francès que presidirà Blum, l'activitat diplomàtica de França no s'ha deturat, per bé que no és ni pot ésser conclusiva, car no basta l'obra d'un sol govern perquè la política internacional segueixi una directiva més aviat que una altra, sinó que cal l'acord de tots els governs, almenys dels principals. I aquest és el punt difícil.

Anglaterra continua en una política incerta, derivada d'un desacord en el si del govern Baldwin i del fet que el gabinet britànic, si guia l'opinió pública, és també guiat per ella, i aquesta està més dividida que mai. No es pot dir si té més partidaris la manera forta, que voldrien arribar a les sancions extremes contra Itàlia, o un arranjament que servís per a salvar el prestigi de la S. de les N. — admes que el conservi encara —, tot reconeixent el fet consumat pel feixisme.

S'observa que si Itàlia abandonés Ginebra, certament aliberaria la S. de les N. d'una situació a la qual els juristes proven en va de trobar solució; però, d'altra banda, això facilitaria la formació d'un bloc de grans nacions contra la S. de les N.

Les relacions, com més va millors, entre Alemanya, Itàlia i el Japó, són un factor que cal tenir en compte. És curiós el que ha ocorregut amb aquest darrer país. Al principi de la guerra italo-etíop, els feixistes

parlaven de la invasió nipònica iniciada a l'Àfrica Oriental sota una forma comercial, i àdhuc no mancaren polèmiques entre la premsa japonesa i la italiana. Avui, en canvi, després de la conquesta feixista d'Etiòpia, el Japó és més amic d'Itàlia que mai, tant que l'únic ambaixador — a més a més, ben entès, del Reich — que ha pres part en les cerimònies romanes festejadores de l'Imperi, ha estat el del Japó.

Serà veritat el rumor que ha circulat d'unes aliances secretes entre Berlín, Tòquio i Roma, amb objectius hostils envers la U. R. S. S.?

La incertesa anglesa, doncs, no pot sinó obstaculitzar l'obra que Léon Blum es proposa de fer.

Aquest home, que als seixanta-quatre anys arriba per primera vegada al poder, en el discurs pronunciat a l'American Club ha explicat a grans línies el seu programa de govern en política internacional, i amb ell ha procurat de tranquil·litzar l'opinió pública i demostrant un gran sentit de la realitat.

I aquesta, en efecte, no es presenta sota un aspecte tranquil·litzador per l'actitud d'Alemanya, que mentre segueix fortificant la Renància ajorna la resposta al qüestionari britànic, esperant, diu, que a Ginebra s'acleari la situació. Pot tractar-se d'una maniobra per a ajudar Mussolini a sortir de les greus dificultats en què es troba; però això no exclou que Alemanya sigui el veritable gran perill per a la pau europea, i Mussolini especula amb aquesta circumstància, com si els seus lligams amb Hitler

no fessin impossible la reconstitució del front de Stresa.

La situació, doncs, segueix embolicada, i potser ni després de la reunió del 16 de juny a Ginebra no s'aclarirà en un sentit o altre.

LA CRISI AUSTRIACA

Ja era sabut de temps que «els dos hereus espirituals de Dollfuss» no estaven gaire d'acord i per això no ha sorprès massa l'incident Schuschnigg-Starhemberg.

Aquest darrer, en un recent discurs, gairebé havia intimat el canceller a allunyar del govern els ministres pertanyents a la democràcia cristiana. Schuschnigg s'hi nega, i des d'aquest moment el desacord fou més agut. El vice-canceller, després de la victòria feixista i la proclamació de l'Imperi, trameté un telegrama al Duce, exaltador del feixisme i bon xic injuriós per als països democràtics. Les legacions de França, Anglaterra i Txecoslovàquia protestaren del telegrama de Starhemberg, i Schuschnigg tingué motiu per a trencar-hi.

Entre el canceller i el vice-canceller hi hagué una conversa que durà set hores. Starhemberg ha deixat el poder — no se sap si resignat o decidit a tornar-hi — i ha anat a veure Mussolini.

El que és interessant de saber són els efectes d'aquesta crisi i les seves interioritats, i també quina ha estat la conducta dels nazis. Però sobre això circulen diverses versions. Segons una, el nou ministeri austríac — per bé que hi figurin tres amics de Starhemberg — es proposa sotraure Àustria de la influència italiana, a conseqüència del viatge d'Austen Chamberlain a Viena. Això resulta estrany, perquè tota divisió de les forces «dites «patriòtiques» d'Àustria facilitaria els plans hitlerians d'anexió, i, com és sabut, els anglesos, per bé que indirectament interessats en la qüestió, són partidaris de la independència d'Àustria.

Segons una altra versió, Schuschnigg voldria acostar-se al poble i reformar la Constitució en un sentit democràtic, a la qual cosa sens dubte s'oposarien Starhemberg i Fey.

Finalment, es diu també que Schuschnigg hauria convençut Chamberlain de l'oportunitat de la restauració dels Habsburg, com una barrera definitiva als propòsits anexionistes del Tercer Reich. Aquesta solució comptaria amb l'ajut del Vaticà i de Mussolini.

Segurament no tardarem a saber la veritat. Mentrestant, el canceller es proposa desarmar les organitzacions paramilitars, i Starhemberg diu que primer caldrà passar per damunt del seu cos i ordena als caps de la Heimwehr que només l'obeeixin a ell. Veurem una nova guerra civil en aquell desgraciat país?

Qualsevulla que resulti exacta de les hipòtesis anteriors, s'acosten dies tràgics per a Àustria. Un cop de mà nazi — sobretot després que s'han vist els resultats dels fets consumats — és creu inevitable; una rebel·lió de la Heimwehr contra Schuschnigg, per exemple, no faria sinó facilitar la feina de Berlín.

I qualsevol cosa que passi a Àustria, provocarà indefectiblement complicacions internacionals.

SUDAMERICANA

—No es pot començar la revolució, mi general... la banda de música encara no ha arribat.

conserve su actividad en el trabajo

evitando, ante todo, que los acumulaciones de residuos tóxicos mermen sus energías vitales con los continuos achaques y molestias artríticas. Destruya esos venenos tomando

constantemente el Urodonal, y conservará las fuerzas físicas y una mayor aptitud en sus facultades intelectuales que le permitirá atender a sus ocupaciones con toda prontitud

URODONAL
protege el organismo
porque disuelve el ácido úrico

FOLKLORE DEL PARAL·LEL

El rondí, el període i la tolerància

(Ve de la pàgina 2)

Bé. Vetací que després de les tres generacions esmentades, havia d'ésser el senyor Pepet qui descobrís aquesta estrella ja un xic passada d'òrbita. Descoberta doncs, se l'emportà al seu concert. Home convençut de l'eficàcia dels moderns mètodes de propaganda, llançà a la voracitat pública una gran nova: el casament d'ell i l'estrella. L'empresari es deixava veure amb ella. El bluf arribava fins a donar publicitat a la vida íntima. «Avui el senyor Pepet va tot senyalat», deien les noies. «Sembla que ahir nit es va fer ballar la paliza apache», comentaven els més assabentats. L'estrella, no essent de la primera volada, s'hi feia ésser a l'hora de la remuneració d'un tal reclam. Un dia arribà a exigir i obtenir un taló de banc de vint mil pessetes per tal d'accedir a acompanyar l'empresari a una cursa de toros. Els habituals del concert, per una banda, anaven comentant les incidències dels suposats amors de l'empresa i l'estrella, i, per l'altra, anaven constatant una degradació constant de la qualitat en les consumacions, l'aiguallament progressiu del cafè i la minva en qualitat i quantitat dels números de l'espectacle.

L'empresari havia arribat al moment heroic dels empenyoraments. Abandonat per l'estrella, més tard, el seu local anà perdent el to, el públic i la reputació, fins a desaparèixer.

EL CONDE HUGO

El Royal Concert era el lloc de més caliu. Tothom es coneixia d'una bona estona. Eren els temps del Cantidades i del Conde Hugo, els més celebres dels habituals, els quals foren tan populars que fins tingueren llur

serata d'honore com les estrelles de preu. El Cantidades no mancava cap tarda. Cada cop que veia aparèixer damunt l'empostissat una noia massa magra, cridava amb melangia: «Ay, señor! Víctima del hombre y del hambre!» Quan veia ballar andalus, s'excitava de tal forma que dempeus damunt del seient etzibava un frenètic i estentori «Viva Tárrega, mi pueblo!». Les saetas no les digeria. Ni tampoc cap mena de cançó trista. Com a protesta, cada cop que en sentia una es voltava el seient de llumins encesos en ganxats per tots els llocs i simulava un plor sorollós de gata desconsolada que originava l'abandó de l'escena per l'artista, vexada o esclafint de riure, i la tabola que hom pot suposar per part del públic.

El Conde Hugo era el personatge popular i habitual de les llotges. Ell i el Cantidades formen part del darrer capítol de la bona època del Paral·lel. El Conde hi esmerçava moltes nits. De tant en tant es presentava vestit de moscovita autèntic. De rus blanc, que deia ell. Això, aquesta fallera d'anar vestit de rus, era una qüestió de nostàlgia i de records. El Conde havia estat a Rússia. Havia fet estada a no sabem quin port del Bàltic. A la tornada del viatxell es féu conduir al seu antic feu: el Royal Concert. Vestit, doncs, de rus hi féu una sorollosa entrada...

Era aquella època quan el diner encara corria. Hi havia sales de joc a cada cantonada i sovintejaven els alegres dispendis. El Conde, en la nit de la seva arribada, volgué tenir un gest. Vetací que acabava de «picar un mort» en una taula de bacarrà veïna — vulgarment se'n diu així d'apropiar-se de la posta guanyadora d'algué que bada —, i volgué celebrar d'una manera elegant i digna l'arribada i el «mort». A Rússia en un tal cas cal fer servir un got de vodka a cada

taula i d'aquesta manera es queda força bé. Però al Paral·lel no hi havia aquell apèl·lat alcohol de fusta verda. Calia fer repartir alguna altra cosa. El Conde sortí al carrer, arreplegà un venedor de diaris de la nit, se l'emportà a dintre la sala i li ordenà de repartir un exemplar del *Noticiero* d'aquella nit a cada espectador. No sense, però, haver-los avalat i enriquit amb el seu autògraf autèntic. A dins d'una llotja se li portaren grans munts dels *Cieros* que es pogueren arreplegar des de les Drassanes fins a la plaça d'Espanya, i mentre els signava un per un, un *régisseur* borni i camatort sortia a escena a anunciar al públic l'obsequi gratuït que se li oferia. Llavors esclatà una ovació xardorosa, el Conde tragué la seva imponent còrpora per la barana d'una llotja a recollir els aplaudiments, demanà silenci i, un cop fet, digué solemnement: «Queda proclamada la noche de gala.»

Vestit de rus, recorregué tots els cafecants i tavernes del districte, on esdevingué popularíssim. Les anomenades i altrament celebres *tournees* dels grans ducs deixaven els vestits d'*El Dictador*, *Katusha* i fins les calces del Príncep Igor, que també usà mitjançant el lloguer per una nit a cala Paqueta, en estat lamentable de tintoreria urgent. La brigada políciaca anomenada dels estrangers, capficada per la persistent presència d'aquell rus de nit pels carrers del districte cinquè, acabà per detenir-lo i obligar-lo a presentar els documents. La sorpresa fou gran. El moscovita noctàmbul era fill del carrer de Manso, estiuellant de Lla-vaneres!

La seva beguda era el vermut tothora. Les quantitats que en consumia oscil·laven entre allò que podríem qualificar de respectable i l'acaparament estomacal. Un consell de metges i de parents li sancionà, però, el vermut en termes de gran formalitat. Aleshores es dedicà al cafè exprés. «Ara les agafó de cafè—declarava—, les agafó nervioses.» Les de cafè torrat, però, el perjudicaren més que les altres, ja que l'excitaren de tal forma que li sobrevingué un tic nerviós: feia un xiulet de tren a cada dos mots.

Els acomiadaments de solteria perpetrats

en el Royal Concert foren històrics. L'empresari cedia les dependències pel banquet i fins la seva habitació particular, anomenada per les noies de la casa «la cambra de Nosferatu». Com que el xefis tenia lloc després de les deu de la nit, hora en la qual ja funcionava l'espectacle de les diguem-ne varietats, les artistes eren pregades de desabillar-se o, tot al més, posar-se la roba d'escena, i així se les veia entre els comensals. Hom podia veure aleshores un menjador convertit en immens camerí. El nudisme femení alternava amb el servei dels cambriers i el Conde Hugo, invitat honorari, efectiu i per dret propi a totes aquestes solemnitats d'adéu al celibat, hi assistia disfressat, i proclamava que aquelles vetllades superaven les de Rasputín en aquelles nits imperials en les quals penjava els hàbits, mentre pintava una papallona amb maionesa o romesc a l'esquena d'una balladora de flamenc i una estrella sortia a l'escenari amb una carcassa de llagosta enganxada en el *refajo*.

Acabat l'espectacle, els comensals s'apoderaven de l'escenari i aleshores el Conde, dalt de l'empostissat, pronunciava unes conferències complicadíssimes, entre les quals una sobre *La teoria de la relativitat aplicada a la cria del conill de bosc* obtingué l'èxit que es pot imaginar. Per acabar, representava ell tot sol un drama social-terrorista utilitzant les bombetes de l'enllumenat de l'escenari com explosius, davant del gran esverament de l'empresari que a gran crits volia fer entendre que ja en feia un xic massa.

Era el temps de la gran barrila. Avui tot és misèria. El rondí moralista, la tolerància intolerada... el període que no arriba més que de tant en tant. El Paral·lel és mort.

EL TRASPÀS DE SERVEIS

Ara amb el retraspàs de serveis existeixen esperances. Potser la policia moralista nova sigui més comprensiva. Tal vegada encara hi perdin. Aleshores del primer traspass de serveis d'ordre públic, als porters dels concerts del Paral·lel se'ls presentà el conflicte de no conèixer les cares del nou rondí, de

forma que ningú podia saber si la policia moralista havia entrat al local o no. Un dia el porter d'un local dels més antics veié entrar dos senyors molt seriosos que li infongueren sospites. Hi hagué cops de timbre, bombetes vermelles que s'encengueren, canvi de programa i el consegüent repartiment de peces de roba fina interior entre bastidors de l'escenari. L'alarma havia estat donada. Els bons senyors pujaren a les llotges i s'installaren còmodament. Mentrestant el públic, que veié trencat el ritme i l'amenitat de l'espectacle, inicià una protesta irada. En un recó d'escenari el *régisseur*, l'empresari i una estrella feien junta. Serà el rondí? No ho serà? Com que la protesta dels seients baixos no amainava malgrat posar en moviment els recursos del cas, i per altra banda ja començava a cruixir la fusta d'algunes rengleres de seients, l'home de l'escenari proposà de tirar al dret, provant fortuna i complaure el públic i ja es veuria el que passaria.

Així es féu. Tornaren a canviar l'ordre del programa. Sortí una noia a sacsejar una rumba. La rumba era *La Celestina*. El públic anava corejant la peça. Tot saltironjant, l'artista preguntava cantant: «*Cudl es la más inocente que hay en Cuba?*» El respectable públic contestava a cor: «*La Celestina!*» Els senyors de la llotja somreïen satisfets. L'espectacle—no hi havia ja cap dubte—els divertia. La Celestina va anar agafant confiança. De mica en mica s'anava descobrint. Ara li queia un tirant. Ara la faldeta. Ara això, ara allò. Aleshores, quan estigué ben neta, aquells senyors, sense deixar de somriure, es bellugaren...

Quan l'home de l'escenari els veié entrar per la petita porta prohibida dels bastidors, digué com un mot lleig, agafà un barnús de bany que veié penjat en una baga de corda prop seu i el llançà al mig de l'escenari com aquell que tira una tovallola al mig d'un ring per evitar mals pitjors.

...El traspass de serveis havia estat advers. Havia sortit amb barbes.

J. E. BARTRINA